

Jaarverslag 2022

met jaarrekening

Het Jaarverslag 2022 en de Jaarrekening 2022 van RNOB zijn vastgesteld door het dagelijks bestuur op 13 juli 2023, na advisering door de portefeuillehoudersoverleggen.

Weer lekker ouderwets op z'n Noordoost-Brabants!

Na de laatste ingrijpende coronamaatregelen aan het begin van 2022, konden we elkaar weer 'in het echt' ontmoeten. We zijn daar erg blij mee, want daar gaat onze regionale samenwerking het beste op. Op z'n Noordoost-Brabants met elkaar in gesprek. We hebben binnen onze samenwerking veel veerkracht getoond waardoor we, ondanks de beperkingen, weer veel met elkaar hebben bereikt.

Door de verkiezingen, eind 2021 in de nieuwe gemeenten Land van Cuijk en Maashorst en in maart 2022 in de overige gemeenten, zijn er veel wisselingen geweest bij zowel raadsleden als bestuurders. Het jaar 2022 stond dan ook in het teken van (hernieuwde) kennismaking met onze regio. Wij hebben daarbij veel positieve energie

gevoeld om de komende jaren gezamenlijk onze schouders te zetten onder de bovenlokale maatschappelijke opgaven.

Met de komst van de nieuwe colleges zijn ook alle posities in RNOB, van bestuurlijke trekker van een opgave, voorzitter van een portefeuillehoudersoverleg tot aan DB-lid, opnieuw ingevuld. Ook dat ging op z'n Noordoost-Brabants: soepel en in goed overleg. Wij hebben waardering en respect voor deze bestuurders en voor hun ambtelijke ondersteuners, die naast hun eigen lokale taken ook een verantwoordelijkheid nemen om zich voor alle gemeenten en waterschappen in onze regio actief in te zetten. Dat laat zien dat wij samen RNOB zijn!

In 2022 was het belang van in samenhang en gebiedsgericht werken meer van toepassing dan ooit. Veel opgaven vragen een nieuwe afweging bij de inrichting van stad en platteland, zoals woningbouw, Transitie landbouw, natuur, energietransitie en klimaatadaptie. We moeten daarbij zuinig zijn op onze fysieke leefomgeving, zoals blijkt uit de ambitie van het Rijk om water en bodem leidend te laten zijn. Logisch ook, want de basis moet goed zijn. Omdat de ruimte schaars is, zullen we daarin samen slimme keuzes moeten maken.

Het vertrouwen daarvoor in RNOB is voelbaar en er is steeds meer eigenaarschap op deze opgaven. Dat doen we omdat we dat belangrijk vinden maar ook omdat we zo beter kunnen samenwerken met provincie en met het Rijk, dat steeds meer sturend is. Om echt van betekenis voor onze regio te kunnen zijn, wordt samenwerken als één overheid daarom steeds belangrijker. De Regio Deal, die volop in uitvoering is, is daar ook een goed voorbeeld van.

In dit jaarverslag over 2022 leest u welke stappen we afgelopen jaar hebben gezet en welke resultaten we hebben geboekt. We mogen vaker onze successen vieren en elkaar daarvoor een schouderklopje geven. Laten we samen ouderwets op z'n Noordoost-Brabants doorwerken aan de toekomst van onze prachtige regio!

Jack Mikkers, voorzitter RNOB

René Peerenboom, regiomanager RNOB

Klik op het hoofdstuk dat u graag wilt lezen

Let op: de linkjes in dit jaarverslag werken niet in iBabs. U kunt daarvoor het jaarverslag downloaden via de website www.rnob.nl (onder Publicaties)

<p>Weer lekker ouderwets op z'n Noordoost-Brabants! 2</p> <p>Samenvatting 4</p> <p>Inleiding 6</p> <p>Portfolio RNOB 8</p>	<p>3. Duurzaam bereikbaar 19</p> <p>3.1. Slimme en schone mobiliteit</p> <p>3.2. Verkeersveiligheid</p> <p>3.3. Robuuste infrastructuur en netwerken</p>	<p>6. Een sterk verhaal 32</p> <p>7. Organisatie 33</p> <p>7.1. Communicatie</p> <p>7.2. Financieel beheer, werkorganisatie en huisvesting</p>
<p>1. Samenwerking 9</p> <p>1.1. Bestuurlijke samenwerking</p> <p>1.2. Regio Deal Noordoost Brabant</p> <p>1.3. (Inter)regionale en nationale samenwerking</p> <p>1.4. Internationale samenwerking</p>	<p>4. Aantrekkelijk vestigen 22</p> <p>4.1. Vestigingslocaties</p> <p>4.2. Innovaties en bedrijvigheid</p> <p>4.3. Experimenteerruimte</p>	<p>8. Jaarrekening 35</p>
<p>2. Vitale leefomgeving 13</p> <p>2.1. Vitaal Landelijk Gebied</p> <p>2.2. Klimaatadaptatie</p> <p>2.3. Natuur en Landschap</p> <p>2.4. Energie (RES NOB)</p> <p>2.5. Transitie landbouw</p>	<p>5. Behoud van talent 29</p> <p>5.1. Blijfklimaat</p> <p>5.2. Wonen</p> 	<p>Bijlage 1: Toelichting jaarrekening 36</p> <p>Bijlage 2: Jaarrekening 2022 met controleverklaring 43</p>

Samenvatting

Alle in dit jaarverslag opgenomen resultaten en ontwikkelingen zijn het resultaat van de samenwerking tussen enerzijds de elf gemeenten en twee waterschappen in RNOB en anderzijds tussen RNOB en tal van andere betrokken partijen. Hieronder leest u een samenvatting van de belangrijkste resultaten van 2022.

Samenwerking

- Om nieuwe bestuurders kennis te laten maken met RNOB en Regio Deal Noordoost Brabant is [een kennismakingsdocument](#) gemaakt en is een (kennismakings)rondje langs alle colleges gemaakt.
- Op [14 juli 2022, de eerste Regiodag](#) na de reguliere raadsverkiezingen, stonden er veel (her)benoemingen van de regionale bestuurlijke functies in RNOB op het programma. Alle bestuurders konden op deze regionale rollen reageren.
- Aan het dagelijks bestuur van RNOB is een nieuwe portefeuille 'interregionale samenwerking' toegevoegd. Maarten Jilisen, wethouder Land van Cuijk, is hiervoor als portefeuillehouder DB-lid benoemd.
- Tijdens de [ambtelijke Regiodag op 4 oktober 2022](#) is de eerste stap gezet om de nieuwe bestuursakkoorden (zowel lokaal als landelijk) te verbinden met de Samenwerkingsagenda.

Vitale leefomgeving

- Eind 2022 heeft het poho Duurzame Leefomgeving een begin gemaakt met een gebiedsgerichte aanpak, die beoogd wordt met het Ruimtelijk Voorstel, NPLG en NOVEX de Peel: Vitaal Landelijk Gebied.

- Het project 'Klimaatadaptieve bedrijventerreinen' is in 2022 afgerond. Via het nieuwe project 'Verduurzamen bedrijventerreinen' wordt hieraan vervolgd gegeven binnen het programma Economie.
- Een nieuw regionaal programma Natuur en Landschap is [in voorbereiding](#). In de Samenwerkingsagenda is de ambitie voor een regionale aanpak op dit thema opgenomen.
- Op veel niveaus wordt samen met gemeenten en waterschappen gewerkt aan een [gezamenlijke landbouwkoers](#) die in lijn is met het landbouwbeleid van andere overheden.

Duurzaam bereikbaar

- De fiets kan een belangrijk aandeel leveren aan de doelstelling voor een schoon en gezond mobiliteitsstelsel. RNOB stelde daarom samen met partners in Brabant het [Brabants Toekomstbeeld Fiets](#) vast.
- Corona zorgde voor een teruglopend aantal reizigers in het openbaar vervoer. Met regionale én lokale inzet is een pilot gestart met de [buurtbus Boekel](#) op de lijn Boekel-Veghel om de kleine kernen bereikbaar te houden.
- De gemeenten 's-Hertogenbosch en Meierijstad deden vanuit het regionale verkeersveiligheidsprogramma mee aan een landelijke pilot gericht op een [verkeersveilige schoolroute](#).
- RNOB steunt actief de lobby van Land van Cuijk voor de elektrificatie van [De Maaslijn](#).

"We begaven ons op onontgonnen terrein. Na een aarzelend begin zijn we uitgegroeid tot een regionaal samenwerkingsverband met constructieve poho-overleggen en Regiodagen. We weten als regio te lobbyen bij het Rijk en geld naar onze regio te halen voor mooie projecten als AgroProeftuin de Peel, de Verspillingsfabriek en gebiedsopgaven zoals de Groenblauwe structuren om de kwaliteit van de leefomgeving te versterken. En vorig jaar sloten we een Regio Deal met het Rijk. Daar ben ik trots op. Daar zie je de kracht van de regio."

Wobine Buijs, vicevoorzitter dagelijks bestuur RNOB en burgemeester gemeente Oss

Aantrekkelijk vestigen

- Op drie locaties in de regio zijn de eerste [regionale Ondernemerstafels](#) gehouden.
- In reactie op de ontstane netcongestie en de beperkingen voor aansluiting op het elektriciteitsnet is een regionale [taskforce Netcongestie Noord-oost-Brabant](#) opgestart.
- [De regionale detailhandelsvisie](#) is geactualiseerd. Belangrijk onderdeel van de detailhandelsvisie is de manier waarop gemeenten met elkaar omgaan bij nieuwe winkelplannen.
- In samenwerking met de provincie Noord-Brabant voert RNOB voor Noordoost-Brabant de [SIR-subsidieregeling](#) (Stimulering van Innovatie in de Regio) uit. In 2022 zijn zes projecten ondersteund met een subsidie. De totale subsidiebijdrage is maar liefst € 283.400!

Behoud van talent

- Om internationale werknemers en hun inzet en talenten aan onze regio te binden, hebben de aangesloten gemeenten en waterschappen gezamenlijk het '[Handelingsperspectief Huisvesting, Integratie en Participatie van internationale werknemers](#)' opgesteld.
- RNOB ondersteunde het Holland Expat Center South. Voor een Living in-programma voor Noord-oost-Brabant is een kwartiermaker gezocht voor een regionale verkenning.

Inloopavond in Sint Oedenrode van Regio Deal project Stallenaanpak

- RNOB werkte mee aan de ontwikkeling van een Brabant breed Migratie-informatiepunt.
- Met de 'Startnotitie Wonen' is Wonen officieel toegevoegd als programma aan het poho Ruimte, Mobiliteit en Wonen.
- Sinds medio 2022 is in de regio hard gewerkt aan de Regionale Woondeal, die in maart 2023 officieel is vastgesteld.

Een sterk verhaal

- Zo'n 180 (nieuwe) raadsleden kwamen na de raadsverkiezingen bij elkaar om [kennis te maken](#) met elkaar en met de verschillende samenwerkingsverbanden in de regio Noordoost-Brabant.
- Nieuws en actuele ontwikkelingen vanuit de programma's zijn te volgen via de website www.rnob.nl, nieuwsbrieven en social media.

Regio Deal Noordoost Brabant

- De eerste twee Regio Deal projecten zijn eind 2022 afgerond. [Lees hier](#) de voortgangsrapportage die medio juli bij het Rijk is ingediend.
- Jan-Kees Goet, secretaris-generaal (SG) van het Ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

kwam op [werkbezoek](#) naar de regio.

- Het [communicatie jaaroverzicht 2022](#) is uitgebracht.

Financieel verslag

De jaarrekening van 2022 geeft een getrouw beeld van het vermogen en het resultaat over 2022. Uit de jaarrekening blijkt dat de beschikbare middelen, met uitzondering van de geringe overhead, voor het realiseren van de doelen zijn ingezet. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Het positieve resultaat van 2022 is € 60.529.

Aan het dagelijks bestuur wordt voorgesteld om dit bedrag wederom toe te voegen aan de Overige Reserve. Bij toekomstige jaarplannen kan afgewogen worden om een deel van de reserve in te zetten voor activiteiten.

We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 10,66% voor RNOB gelukt.

Inleiding

Dit jaarverslag (met jaarrekening) van RNOB laat zien wat de aangesloten elf gemeenten en twee waterschappen in 2022 concreet met elkaar hebben gerealiseerd. De beschreven resultaten en ontwikkelingen zijn nadrukkelijk ook het resultaat van de samenwerking met tal van andere betrokken partijen.

Een nieuwe bestuursperiode

In 2022 hebben wij de nieuwe en herkozen bestuurders (opnieuw) mogen verwelkomen. Nu alle raadsverkiezingen in onze regio achter de rug zijn, inclusief die van Boxtel, Vught, Maashorst en Land van Cuijk vanwege eerdere gemeentelijke herindelingen, zijn alle raden in Noordoost-Brabant weer compleet. En hebben wij een eerste stap gezet om de nieuwe bestuursperiode (zowel lokaal als landelijk) te verbinden met de Samenwerkingsagenda van RNOB.

Prioritering Samenwerkingsagenda

Zo'n 80 medewerkers van de gemeenten, waterschappen en de provincie Noord-Brabant kwamen op 4 oktober 2022 bij elkaar op de [ambtelijke Regiodag](#). Op deze dag zijn de eerste stappen gezet om gezamenlijk de Samenwerkingsagenda tegen het licht van de nieuwe

Regionale bijeenkomst raden georganiseerd door de griffies

coalitieakkoorden te houden. Zodat we juist die lokale opgaven oppakken die we samen beter, sneller of goedkoper kunnen uitvoeren.

De ambtelijke Regiodag is onderdeel van het ambtelijk-bestuurlijk voortraject van de Verenigde Voorbereidende Bijeenkomst (VVB) in 2023. De uitkomsten hebben wij gebundeld in een

zogenaamde prioriteitennota. In de prioriteitennota staat aan welke onderwerpen we prioriteit geven en aan welke niet. De prioriteit ligt bij actuele onderwerpen zoals stikstof, klimaat, de vele ruimteclaims die op onze regio afkomen, wonen, energie en brede welvaart. In de eerste helft van 2023 gaan wij - na raadpleging door bestuurders - samen met raadsleden en AB-leden over deze prioriteitennota in gesprek tijdens de VVB.

Staat van de Regio Noordoost-Brabant

De Staat van de Regio Noordoost-Brabant brengt de stand van zaken in de regio in beeld op een aantal maatschappelijke en economische opgaven zoals een vitale leefomgeving, duurzame bereikbaarheid, aantrekkelijk vestigingsklimaat, behoud van talent en het ontwikkelen van de slimste en meest duurzame voedselketens.

Het geeft inzicht in trends en ontwikkelingen in de opgaves waar overheden, bedrijven en kennisinstellingen in de regio gezamenlijk aan werken. Met als doel: het versterken van de brede welvaart in Noordoost-Brabant. Daarmee biedt de Staat van de Regio een praktische 'peilstok' voor de regionale agenda's van RNOB en AgriFood Capital die gericht zijn op het realiseren van een aantrekkelijke en veerkrachtige regio. Een regio waar het goed leven, wonen, ondernemen en werken is.

De Staat van de Regio Noordoost-Brabant is een initiatief van RNOB en AgriFood Capital. De data zijn afkomstig van officiële en onafhankelijke bronnen zoals CBS, Het IPON & Telios en Eurostat. De gegevens voor deze monitor worden verzameld en elke twee jaar geactualiseerd door de afdeling Onderzoek & Statistiek van de gemeente 's-Hertogenbosch.

Vitale leefomgeving

Duurzaam mobiliteit

Aantrekkelijk vestigingsklimaat

Behoud van talent

Monitor Staat van de Regio

Hoe scoort Noordoost-Brabant op het gebied van leefomgeving, bereikbaarheid, vestigingsklimaat en behoud van talent? Dat is sinds 1 december 2022 te lezen in de ['Staat van de Regio Noordoost-Brabant'](#), de gezamenlijke monitor van RNOB en AgriFood Capital.

Beleidsinstrument

De 'Staat van de Regio Noordoost-Brabant' brengt

trends en ontwikkelingen in kaart van de opgaves waar overheden, bedrijven en kennisinstellingen in Noordoost-Brabant gezamenlijk aan werken en die als doel hebben de brede welvaart in Noordoost-Brabant te versterken. In dit jaarverslag is bij elke hoofdpogave een 'staatje van de regio' opgenomen. Omdat de monitor ook inzicht geeft op gemeentelijk niveau, is het ook een beleidsinstrument voor de afzonderlijke gemeenten en de waterschappen.

Leeswijzer

We beginnen dit jaarverslag met een terugblik op de algemene ontwikkelingen binnen onze samenwerking en de samenwerking met andere partijen (hoofdstuk 1). Daarna laten we per hoofdpogave zien wat onze belangrijkste resultaten in 2022 zijn geweest: 'Vitale leefomgeving' in hoofdstuk 2, 'Duurzaam bereikbaar' in hoofdstuk 3, 'Aantrekkelijk vestigen' in hoofdstuk 4, 'Behoud van talent' in hoofdstuk 5 en 'Een sterk verhaal' in hoofdstuk 6. De RNOB-organisatie komt in hoofdstuk 7 aan bod. Tot slot leggen we in hoofdstuk 8 de financiële verantwoording via de jaarrekening 2022 af.

Bijlage 1 geeft een aanvullende toelichting op de jaarrekening 2022. In bijlage 2 vindt u de volledige jaarrekening 2022 met de goedkeurende verklaring van de accountant.

Goed leven, wonen en werken in Noordoost-Brabant

	Deelopgave	Programma	Portfolio
Vitale leefomgeving	Vitaal Landelijk Gebied	Samenhang van Klimaatadaptatie, Natuur en Landschap, Transitie landbouw, Energie, Ruimte, Wonen en Water*	Brabant Programma Landelijk Gebied (BPLG) NOVI/NOVEX De Peel
	Klimaatadaptatie	Klimaatadaptatie Economie Mobiliteit	Verdieping stresstesten en regionale risicodialogen Klimaatrobuuste beeklandschappen Klimaatbewustzijn Klimaatadaptieve bedrijventerreinen Sponswerking van de bodem
	Natuur en Landschap	Natuur en Landschap	Natuurnetwerk Brabant (NNB)
	Energietransitie	Energie*	RES
	Transitie Landbouw	Transitie landbouw	AgroProeftuin de Peel Mestverwaarding en -verwerking
	Schone Lucht	Natuur en Landschap Mobiliteit	Schone Lucht Akkoord
Duurzaam bereikbaar	Slimme en schone mobiliteit	Mobiliteit	Gedeelde mobiliteit Slimme mobiliteit Verduurzaming mobiliteit
	Verkeersveiligheid	Mobiliteit	Risicogestuurde aanpak verkeersveiligheid, educatie, gedragsaanpak en veilige wegen en fietspaden
	Robuuste infrastructuur en netwerken	Ruimte Mobiliteit	Mobiliteitsagenda en regionaal mobiliteitsprogramma Snelfietsroutes Mobiliteitsstrategie A50
Aantrekkelijk vestigen	Vestigingslocaties	Economie Klimaatadaptatie Mobiliteit	Duurzame bereikbaarheid vitale locaties Internationale werknemers Verduurzamen bedrijventerreinen
	Innovaties en bedrijvigheid	Economie	Aansluiting economie en arbeidsmarkt Voedsel & Gezondheid • Voedsel educatie • Voedselverspilling
	Experimenteeruimte	Economie	MKB Innovatiefonds
Behoud van talent	Blijfklimaat	Wonen Ruimte Economie	Nationale Omgevingsagenda Brabant-Limburg Regionale omgevingsagenda Startnotitie Ruimte
	Wonen	Wonen	Subregionale woonagenda's Verstedelijkingsstrategie
Een sterk verhaal	(Inter)regionale samenwerking	Strategie	Samenwerkingsagenda Samenwerkingsconvenant
	Nationale samenwerking	Strategie	Regio Deal met Rijk, samen met provincie Noord-Brabant, AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt. Uitvoeringsagenda en Omgevingsagenda Zuid-Nederland met provincie Noord-Brabant
	Internationale samenwerking	Strategie	FoodNL de lobby samenwerking met AgriFood Capital, FoodValley en Greenport Venlo
	Communicatie	Strategie	Website, nieuwsbrieven, Social Media, (regionale) bijeenkomsten (raden, besturen en ambtelijk)
	*geen RNOB-programma		

Bestuurders RNOB en provincie met elkaar in gesprek tijdens de Regiodag van oktober

1. Samenwerking

In dit hoofdstuk blikken we terug op de algemene ontwikkelingen binnen onze regionale samenwerking. We geven daarbij eerst aan waar we staan met de bestuurlijke samenwerking. Daarna komen de (inter) regionale, nationale en internationale samenwerkingen aan de orde.

1.1. Bestuurlijke samenwerking

Samenwerken doen wij in onze regio niet alleen met de aangesloten gemeenten en waterschappen, maar ook met partners als de provincie Noord-Brabant en triple helix organisaties, zoals AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- We hebben vier Regiodagen voor bestuurders georganiseerd. Tijdens deze dagen werden naast de portefeuillehoudersoverleggen (poho's) ook onderwerpen integraal (plenair) besproken, zoals: het verstedelijkingsakkoord, Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de Ondernemerstafels, arbeidsmarktkrapte, transitie van het landelijk gebied, aanpak van de netcongestie in Noordoost-Brabant en de lancering van de monitor 'Staat van de Regio Noordoost-Brabant'.
- In maart 2022 hebben we nieuwe en herkozen raadsleden mogen ontmoeten bij een [regio brede raadsledenbijeenkomst](#) in de Verspillingsfabriek in Veghel. Zo'n 180 (nieuwe) raadsleden kwamen bijeen om kennis te maken met elkaar en met verschillende samenwerkingsverbanden in de regio Noordoost-Brabant.

- Om nieuwe bestuurders kennis te laten maken met RNOB en Regio Deal Noordoost Brabant, is [een kennismakingsdocument](#) gemaakt en hebben we een rondje langs alle colleges georganiseerd. Per gemeente hebben wij inzichtelijk gemaakt aan welke regionale projecten de gemeente deelneemt, welke zij bestuurlijk en/of ambtelijk trekken en welke rollen de betreffende bestuurders vervullen in RNOB. Op basis van de lokale coalitieakkoorden is gesproken over de nieuwe kansen, mede op basis van de Regionale Samenwerkingsagenda en het landelijke coalitieakkoord.
- Na de verkiezingen zijn de twee subregionale overleggen 'Wonen' samengegaan in de kopgroep Wonen. Aanleiding was de startnotitie Wonen. RNOB zet in op een regionaal woonbeleid met een betere integratie van ruimte en mobiliteit.
- In 2022 is een tijdelijke stop op nieuwe aansluitingen afgekondigd door netbeheerders in Noordoost-Brabant. Vanwege de grote impact van de afgekondigde stroomstop op de economische ontwikkeling van de regio, is in RNOB-verband in korte tijd veel actie ondernomen: de inrichting van een [regionale taskforce Netcongestie](#), onder leiding van Marieke Moorman en Jan Goijaarts; publicatie van een persbericht over het standpunt van de regio; [een \(digitaal\) overleg](#) in samenwerking met netbeheerders, waar ruim 50 deelnemers aanwezig waren; en er is zo snel mogelijk werk gemaakt van [diverse lokale energiehubs](#) verspreid over de regio, die het ook mogelijk maken om energie tussen bedrijven uit te wisselen.

Bestuurders, ambtenaren en stakeholders over de regionale samenwerking

Elke maand interviewen we raadsleden, bestuurders, ambtelijke ondersteuners en stakeholders over regionaal samenwerken in RNOB. Zij delen hun kennis, ervaringen, inzichten en resultaten. Dit zijn de interviews uit 2022:

“Vraagstukken, zoals veilig en goed vervoer en een goede bereikbaarheid, de woningnood of verduurzaming van de landbouw, houden niet op bij je eigen gemeentegrens. Buurgemeenten worstelen met dezelfde vraagstukken. Het zou vreemd zijn als we onze kennis, ideeën, ervaringen én menskracht niet zouden delen”.

*Marijke Wilms, gemeentesecretaris/
algemeen directeur gemeente Meierijstad*

- Elies Lemkes, gedeputeerde provincie Noord-Brabant (o.a. regionale samenwerking): [‘Het geheel is meer dan de som der delen’](#).
Over de slagkracht van samen, innovatie door kruisbestuiving, innovaties en brede welvaart als kompas.
- Monique Hootsmans, dealmaker Ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: [‘Door samenwerking ontstaan kansen’](#).
Over de Regio Deal, kruisbestuiving en de kansen die ontstaan door samenwerking.
- Mario Jacobs, dijkgraaf Waterschap Aa en Maas: [‘Samenwerking RNOB is voor ons een vanzelfsprekendheid’](#).
Over de unieke samenwerking van waterschappen met gemeenten, één-overheid en de onlosmakelijke verbinding tussen landbouw, water en een duurzame leefomgeving.
- Marijke Wilms, gemeentesecretaris/algemeen directeur gemeente Meierijstad: [‘Delen is vermenigvuldigen’](#).
Over de Regio Deal, het beter oppakken van gemeenschappelijke lokale opgaven met regionale samenwerking en het Secretarissenteam.
- Johan van der Schoot, voormalig wethouder gemeente Oss: [‘Intensere samenwerking in de regio dringend nodig’](#).
Over de steeds groter wordende rol van de regio, integrale aanpak als één overheid, het Schone Lucht Akkoord en regionale kennis- en uitvoeringscentra.
- Ton Hillen, bestuursvoorzitter Heijmans: [‘Als je voor grote opgaven staat, moet je keuzes durven maken’](#).
Over wat de regionale samenwerking en het bedrijfsleven in de aanpak van de maatschappelijke opgaven voor elkaar kunnen betekenen.
- Kees van Rooij, burgemeester Meierijstad: [‘We bepalen samen het succes!’](#).
Over de Regio Deal als katalysator, focus op resultaat en innovatiecentra.
- Karin van Meer, programmamanager Regio Deal Noordoost Brabant: [‘Zonder regionale samenwerking geen Regio Deal’](#).
Over het instrument Regio Deal, de rol van de programmamanager en lobby kansen.
- Roel Schutten, directeur AgriFood Capital: [‘Door samen te vernieuwen, maak je een krachtige beweging’](#).
Over het ontwikkelen van een economisch perspectief voor de regio (AgriFood Capital), beweging aanjagen en maatschappelijke impact.
- Maarten Hageman, adviseur bestuurlijke samenwerking: [‘Samenwerken is leuk!’](#).
Over (de succesfactoren van) samenwerken, leefwerelden op elkaar afstemmen en de leergang Regionaal Samenwerken.
- Jacco Peter Hooiveld, wethouder gemeente Oss: [‘Grote opgaven integraal aanpakken’](#).
Over de arbeidsmarkt en het arbeidsmarktprogramma in de regio, integraal aanpakken en resultaten delen.

1.2. Regio Deal Noordoost Brabant

In Regio Deal Noordoost Brabant investeren Rijk, provincie en regio samen meer dan 40 miljoen euro extra in de leefbaarheid en welvaart in onze regio. Overheden, ondernemers, kennisinstellingen en inwoners werken in 17 projecten samen aan ‘Goed leven, Fijn wonen en Anders werken’ in Noordoost-Brabant. Zo bouwen we samen aan een sterke en veerkrachtige regio en geven we samen duurzaam invulling aan een gezonde toekomst voor onze inwoners.

Hieronder volgt een korte samenvatting van de voortgang van de Regio Deal projecten. Een uitgebreide voortgang is te lezen in de [voortgangsrapportage periode juli 2020-mei 2022](#). Het Regio Deal programma loopt tot eind 2024. Net als vorig jaar is ook in 2022 veel gebeurd:

- Op 14 februari 2022 was het twee jaar geleden dat we het goede nieuws hoorden dat onze propositie was gehonoreerd. Op deze dag bracht Jan-Kees Goet, de secretaris-generaal (SG) van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, [een geslaagd werkbezoek](#) aan de regio Noordoost-Brabant. Enkele Regio Deal projecten werden bezocht. Eén van de doelen van het werkbezoek was een verdere verdieping van de samenwerking tussen Rijk, provincie en regio.
- De eerste twee Regio Deal projecten zijn eind 2022 afgerond: ‘inzet data voor vitale voorzieningen’

en ‘een haalbaarheidsonderzoek naar een ontwikkel- en innovatiecentrum voor duurzame dierlijke eiwitten (ODE)’. Beide projecten krijgen een vervolg; het eerste project gaat aan de slag met [een eerste casus](#) (woningbouwversnelling). Lees hier over het vervolg van het ODE [haalbaarheidsonderzoek](#).

De overige vijftien projecten zijn nog in uitvoering.

- We organiseerden twee (kennis)bijeenkomsten voor de projectleiders en direct betrokkenen. Bij een bijeenkomst stond samenwerken met kennisinstellingen centraal. Hierin is een inventarisatie gemaakt van de manieren waarop de projecten samenwerken met kennisinstellingen.
- We hebben elf Regio Deal updates uitgebracht met nieuws vanuit het programmateam en vanuit de pijlers en projecten. In het [communicatie jaaroverzicht 2022](#) zijn de activiteitenkalender, nieuwsartikelen en updates uit 2022 gebundeld.

1.3. (Inter)regionale en nationale samenwerking

RNOB onderhoudt contacten met andere regio’s, de provincie Noord-Brabant en met de meest betrokken Rijksdepartementen. Waar nodig wordt een actieve lobby gevoerd.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Naar aanleiding van de Tweede Kamerverkiezingen is in 2021 een oproep gedaan aan het kabinet onder

“Goed om de integraliteit te zien en hoe dit verbindt met alles wat we op rijksniveau aan het doen zijn.”

Nathalie Burgers, programmadirecteur Regio Deals bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

de noemer ‘[Ontdek het geheim van onze regio](#)’.

In 2022 is hier een vervolg aan gegeven op belangrijke onderdelen zoals de woonagenda, de transitie van het landelijk gebied en een nieuwe Regio Deal ronde. Deze onderwerpen zijn leidend in onze contacten met ‘Den Haag’ en de provincie Noord-Brabant. Om die reden hebben we ambtelijk en bestuurlijk de contacten aangehaald. Ook hebben we belangrijke stappen gezet met de Woondeal, de aanpak van NOVEX De Peel en hebben we de eerste contouren geschetst voor een nieuwe Regio Deal.

- We trekken samen met andere regio’s en de waterschappen in Brabant op in de aanpak van het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Hierdoor zitten we direct aan tafel bij de provincie Noord-Brabant die de regisseur van het BPLG is.

- Ook de gemeente Land van Cuijk maakt inmiddels onderdeel uit van het Verstedelijkingsakkoord regio 's-Hertogenbosch. Voorheen was dit nog niet het geval. Met de regio Arnhem-Nijmegen-FoodValley vindt hierover afstemming plaats. Met de andere regio's, triple helix samenwerkingen (onder andere AgriFood Capital), BOM en provincie Noord-Brabant

"De regio behartigt collectieve belangen van gemeenten in onze regio en is in staat de ambities van Rijk en provincie Noord-Brabant te verbinden aan het concrete uitvoeringsniveau en kennispotentieel van gemeenten."

Jack Mikkers, voorzitter dagelijks bestuur RNOB en burgemeester gemeente 's-Hertogenbosch

Aandacht vanuit Brussel voor Circular Food Center in Veghel

werken we op een aantal terreinen samen in de kennisontwikkeling en projectrealisering. We zetten daarbij vooral in op de transitie van de voedselketen, digitalisering en verduurzaming van bedrijventerreinen en bedrijven. We voldoen daarmee aan een behoefte die ook tijdens de regionale Ondernemerstafels in 2022 aan bod is gekomen: de behoefte aan verduurzaming van de energievoorziening op bedrijventerreinen.

- In 2022 is een portefeuillehouder in het dagelijks bestuur van RNOB benoemd voor (inter) regionale en (inter)nationale samenwerking: Maarten Jilisen, wethouder van Land van Cuijk.

1.4. Internationale samenwerking

In het domein agrifood ondersteunt RNOB de samenwerking van AgriFood Capital met Regio Foodvalley en Greenport Venlo in FoodNL. Als FoodNL ontwikkelen de partners internationale proposities op de thema's Voeding & Gezondheid en Eiwittransitie. Naast de gezamenlijke inzet op het agrifood domein van

AgriFood Capital met de provincie Noord-Brabant en de FoodNL-partners kijken we ook actief naar samenwerking op andere terreinen zoals klimaat, natuur en arbeidsmarkt. Hierbij maken we gebruik van de bestaande netwerken en relaties die de afgelopen jaren zijn opgebouwd en kijken hoe we de brede maatschappelijke opgaven van de regio ook in Europees verband kunnen aanpakken.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Uitbreiden van ons internationale netwerk via gerichte bezoeken en netwerkmomenten. Na twee jaar zonder fysieke bijeenkomst in Brussel bracht het bezoek van de delegatie van FoodNL aan de European Week of Regions and Cities hernieuwde energie. Vertegenwoordigers van RNOB hebben hieraan deelgenomen.
- Ondersteunen van de doorontwikkeling van de samenwerking van AgriFood Capital met provincie Noord-Brabant en andere regionale spelers op het internationale agrifood dossier, onder andere in het samen optrekken in relevante Europese netwerken.

Bestuurders regio op werkbezoek bij Aadal-Noord

2. Vitale leefomgeving

In dit hoofdstuk over het programma Duurzame Leefomgeving lichten we de resultaten van Vitaal Landelijk Gebied (nieuw programma sinds eind 2022), Klimaatadaptatie, Natuur en Landschap en Transitie landbouw toe. RNOB biedt daarnaast een platform voor de aanpak van de opgaven Energietransitie (RES Noordoost-Brabant) en Schone Lucht (Akkoord). De resultaten van het laatste programma komen ook aan bod.

2.1. Vitaal Landelijk Gebied

In dit nieuwe programma van RNOB wordt de aanpak van de opgaven in het buitengebied integraal en gebiedsgericht georganiseerd.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

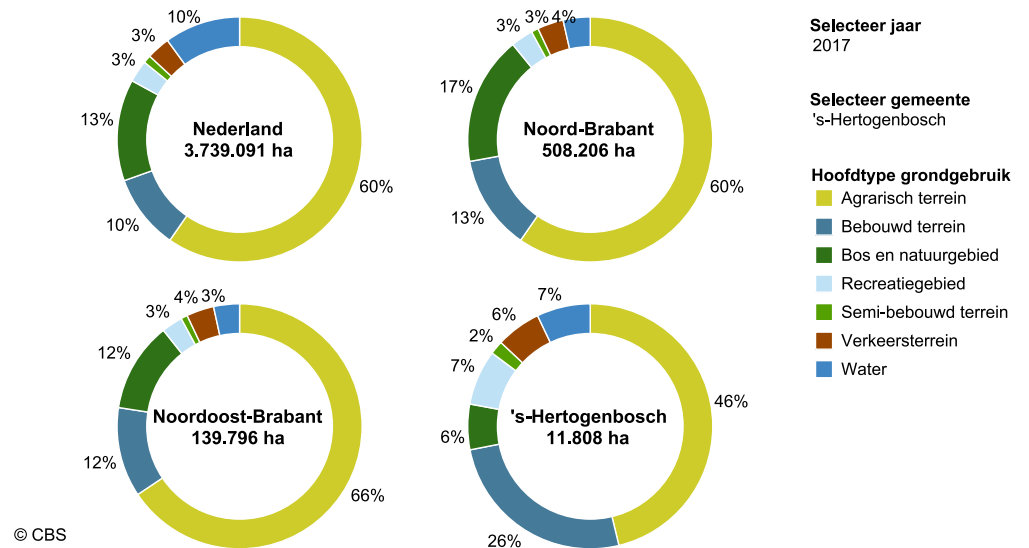
- Eind 2022 is in het poho Duurzame Leefomgeving de basis gelegd voor een gebiedsgerichte aanpak, die beoogd wordt met het Ruimtelijk Voorstel, de gebiedsvisie van NPLG en het ontwikkelperspectief vanuit NOVEX de Peel. Deze opzet zorgt voor een bredere verankering binnen de diverse kopgroepen met invloed op en belang in het landelijk gebied van de regio. Daarmee is de basis gelegd voor het nieuwe programma Vitaal Landelijk Gebied.
- De Stuurgroep Vitaal Landelijk Gebied gaat in 2023 van start. Deze bestaat uit de leden van de huidige strategische Kerngroep Transitie landbouw, aangevuld met de bestuurlijke vertegenwoordigers

van de Regionale Energie Strategie (RES) en van de programma's Klimaatadaptatie, Ruimte en Water.

- In oktober 2022 brachten de portefeuillehouders Duurzame Leefomgeving een [werkbezoek aan Aadal-Noord](#). Aadal-Noord is een van de gebiedsprocessen in het kader van de provinciale Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) GroenBlauw. Het werkbezoek stond vooral in het teken van kennismaking.
- Op NOVEX de Peel zetten we al vóór 2022 in. Toen nog als NOVI (Nationale Omgevingsvisie) de Peel. In 2022 werden de woonopgaven toegevoegd aan de NOVI doelen en werd het 'NOVI-extra' ofwel NOVEX. Daarmee ontstond NOVEX de Peel. In 2022 is het werkplan NOVI/NOVEX de Peel aangepast en concreter gemaakt; NOVEX de Peel moet een

Staatje van de Regio: vergelijking toepassing bodemgebruik op verschillende schaalniveaus

Bodemgebruik in 2017

ontwikkelperspectief opleveren voor de Peelregio, met een Regionale Investerings Agenda (RIA), naast de al eerder bekende versnellingsstafel om dat te realiseren. Extra middelen komen niet uit het NOVEX-programma, maar moeten komen uit andere programma's zoals Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), Stikstof Fonds, etc.

- Daarnaast is duidelijk geworden wat het Rijk voor ogen had met het NPLG. De provincies werden verantwoordelijk voor het maken van een provinciaal programma dat op 1 juli 2023 moet worden aangeleverd. Voor Brabant is dat het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). In de zomer en het najaar/winter van 2022 heeft het Rijk via brieven (o.a. de brieven van minister Staghouver, 'Het kaartje van minister van der Wal', etc.) aan de Kamer duidelijk gemaakt welke doelen en opgaven er waren met welke prioritering. Ook werd daarna pas duidelijk welke middelen daaraan werden gekoppeld. RNOB heeft een proactieve houding aangenomen in de samenwerking met de andere overheden. Ook hebben wij extra ingezet op een lobby en public affairs strategie om de belangen van de gemeenten en waterschappen in onze regio te behartigen.

2.2. Klimaatadaptatie

Binnen het programma Klimaatadaptatie richten we ons vooral op vijf concrete projecten in de bebouwde en onbebouwde omgeving. De rol van RNOB is om de

Samen aan de slag met klimaatvraagstukken tijdens de Klimaatadaptatiedag

regionale samenwerking te vergemakkelijken en te ondersteunen bij de uitvoering van activiteiten en maatregelen door de partners. Dit doen we door middel van kennisuitwisseling, samenwerking in projecten en pilots, communicatie en versterking van het draagvlak.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Op 19 oktober 2022 is de [jaarlijkse regionale klimaatadaptatiedag](#) georganiseerd voor alle partners van het Klimaatadaptatieprogramma. Het was een geslaagde bijeenkomst.
- **Risicodialogen:** Op 24 februari 2022 is de eerste kennissessie over Risicodialogen voor de werkregio's gehouden. De kennissessie is goed ontvangen

en daarmee is meer diepgang gegeven aan het project. Besproken is hoe we de resultaten kunnen benutten voor de verdere uitwerking van klimaatadaptatiestrategie en de uitvoeringsagenda. Daarnaast werd er gewerkt aan het vervolgtraject voor de risicodialogen. Om de opdracht vorm te geven werd er gekeken wie hiervoor aan de lat staat en wie hierin te betrekken. In een vervolg van de dialogen moest er ook meer aandacht komen voor de toepasbaarheid voor de individuele gemeenten. Zo werd er onder meer gekeken naar partijen als de GGD, nutsbedrijven, de provincie Noord-Brabant, ZLTO en de veiligheidsregio. Na de verkiezingen is er voor het project 'Risicodialogen' een nieuwe bestuurlijke trekker gekomen: Toine van de Ven, wethouder gemeente Vught.

■ **Klimaatrobuuste beeklandschappen:**

De projectgroep Beeklandschappen – hierin zijn zowel gemeenten, waterschappen als de provincie vertegenwoordigd - is in 2022 zes keer bijeenge-weest. De projectgroep begeleidde HAS-studenten die onderzoek doen naar teelten die tegen droogte kunnen. Nadat de resultaten waren gepresenteerd, heeft de projectgroep besloten om HAS green academy ook onderzoek te laten doen naar teelten die zowel tegen droogte als tegen te veel water kunnen. Een andere groep HAS-studenten heeft een presentatie gegeven met als titel 'Klimaatbestendig Land van Cuijk'. Daarnaast heeft de projectgroep een workshop georganiseerd in een gemeente en samen met vier andere gemeenten een workshop voorbereid. Die wordt in 2023 gegeven.

■ **Klimaatadaptieve bedrijventerreinen:**

Het project 'Klimaatadaptieve bedrijventerreinen' is in 2022 afgerond. Het nieuwe project 'Verduurzamen bedrijventerreinen' - een vervolg op het project 'Klimaatadaptieve bedrijventerreinen' - is onderdeel geworden van het programma Economie. Tijdens de Regiodag op 31 maart 2022 is in het poho Duurzame Leefomgeving een presentatie gegeven over dit project. De presentatie en de opgeleverde resultaten werden goed ontvangen door de wethouders en het waterschap.

■ **Klimaatbewustzijn:** De projectleider is in 2022 gestopt. De opvolger wil het projectleiderschap in duo-vorm oppakken, dus wordt er nu gezocht naar een duo-projectleider. Daarnaast zal dit project samengaan met het project 'Groene Gezondheid'.

“Water en bodem zijn sturend voor ruimtelijke keuzes. Binnen RNOB wordt hier steeds meer invulling aan gegeven. Als waterschap helpen we onze collega-overheden dan ook graag om daar handen en voeten aan te geven. Dit past in de goede traditie van samenwerken in onze regio.”

Mario Jacobs, voorzitter portefeuille-houdersoverleg Duurzame Leefomgeving en dijkgraaf Waterschap Aa en Maas

■ **Groene Gezondheid:** Dit project is nog niet van start gegaan. Groene Gezondheid zal worden opgepakt samen met Klimaatbewustzijn. Maarten Everling van de gemeente Bernheze is bestuurlijke trekker van Groene Gezondheid.

Open dag op een boerderij in het kader van Regio Deal project 'Energie uit mest'.

In het Peelgebied komen vele maatschappelijk opgaven samen waaronder natuur, landbouw en wonen

2.3. Natuur en Landschap

Binnen het programma Natuur en Landschap richten we ons op het behouden en verbeteren van de kwaliteit van natuur en landschap in de regio. Een gezonde leefomgeving vraagt om een goed evenwicht waarin samenleving en natuur elkaar versterken. Een belangrijk onderdeel vormt de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant, waarin we gezamenlijk werken aan het behoud en herstel van biodiversiteit en bijdragen aan de gebiedsgerichte aanpakken vanuit de stikstofopgave.

De rol van RNOB is om de regionale samenwerking op het gebied van natuur en landschap te ondersteunen. Dit doen we door het verbinden van de partners,

kennisuitwisseling en wellicht in de toekomst ook het faciliteren van pilots, samenwerking in projecten, en communicatie.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

■ Een nieuw regionaal programma Natuur en Landschap is [in voorbereiding](#). In de Samenwerkingsagenda is de ambitie opgenomen voor een regionale aanpak op dit thema. Het eerste deel van het programma is vastgelegd in een startnotitie die op de Regiodag op 13 oktober 2022 is vastgesteld. Op basis van de startnotitie wordt het uiteindelijke programma uitgewerkt.

■ Er is invulling gegeven aan een ambtelijke werkgroep en bestuurlijke kopgroep. Bestuurlijke trekker van de Kopgroep Natuur en Landschap is Désiré van Laarhoven, wethouder gemeente Boxtel.

2.4. Energie (RES NOB)

Energie is geen programma van RNOB. RNOB biedt de gemeenten in onze regio wel een platform om te overleggen over de Regionale Energie Strategie (RES). Het RES-proces is transparant en te volgen op: www.energieworkplaatsbrabant.nl.

Boeren uit de regio nemen deel aan bijeenkomst over eivwitransitie van AgroProeftuin de Peel

2.5. Transitie landbouw

In RNOB werken de gemeenten en waterschappen hard aan de transitie van de landbouw. De kopgroep Transitie landbouw vindt afstemming hierover met de andere Brabantse regio's, de provincie Noord-Brabant en het Rijk belangrijk. Noordoost-Brabant staat nationaal goed op de kaart op gebied van Transitie landbouw. Onder andere vanwege een experimenteergebied voor kringlooplandbouw, de inzet op landbouwinnovatieprojecten (o.a. in de Regio Deal) en een proactieve houding op het gebied van landbouw en transitie landelijk gebied.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Samen met gemeenten en waterschappen wordt

op verschillende niveaus gewerkt aan [een gezamenlijke koers](#) die in lijn is met het landbouwbeleid van andere overheden. Dit gebeurt op gemeentelijke en provinciale schaal, maar bijvoorbeeld ook op nationale en Europese schaal. De Koersnotitie Transitie landbouw legt de accenten op wat we belangrijk vinden en wat we als gemene delers hebben. De Koersnotitie 'Transitie landbouw op dreef' van de Kopgroep Transitie landbouw wordt dan ook onderschreven door het poho Duurzame Leefomgeving. Afgesproken is dat elke gemeente en waterschap de koersnotitie ter accordering voorlegt aan respectievelijk het college B&W en het dagelijks bestuur en deze ter informatie stuurt naar respectievelijk de gemeenteraad en het algemeen bestuur.

- Inmiddels hebben bijna alle gemeenten vastgelegd dat zij de Koersnotitie ondersteunen en zijn de gemeenteraden en het algemeen bestuur geïnformeerd.
- Vanuit de koersnotitie 'Transitie landbouw op dreef' zijn diverse acties ondernomen, zoals:
 - de start van een onderzoek om meer inzicht te krijgen in kringlooplandbouw en of het mogelijk is om vanuit de omgevingskwaliteiten te onderzoeken wat dan waar kan.
 - de start van een onderzoek naar de mogelijkheid voor een expertise-transitieteam voor kennisdeling en ontwikkeling.
 - extra inzet op lobby en public affairs. Er is een strategie ontwikkeld met een duidelijke kernboodschap en handreikingen. Er is een lobbyiste aangetrokken om dat te effectueren met de diverse lokale bestuurders en in afstemming met de andere regio's en de provincie.
 - actieve inzet op het ontwikkelen van een grondfonds.
 - proactieve betrokkenheid bij het PlanMER Mest.
 - intensievere samenwerking met de andere regio's binnen Noord-Brabant en het Noordelijk en Midden deel van Limburg.
 - RNOB is partner van AgroProeftuin de Peel. Een van de succesvolle initiatieven is het Boeren Innovatie Netwerk, waarbij boeren doelgericht vanuit een maatschappelijke en economische wens aan meerwaarde werken.

- Vanuit de regionale samenwerking speelt RNOB een prominente rol in het Bestuurlijke Overleg Transitie Landbouw (BOTL). BOTL bestaat uit de vier Brabantse regio's, de provincie en de samenwerkende waterschappen. [Via deze overlegtafel](#) hebben de gemeenten onder andere invloed gehad op het beleidskader Landbouw en Voedsel van de provincie Noord-Brabant en op het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).

2.6. Schone Luchtakkoord

Luchtkwaliteit houdt zich niet aan landelijke of regionale grenzen, het is daarom goed - en nodig - om dit als regio op te pakken. RNOB biedt een platform voor de gesprekken over en initiatieven gericht op een schone lucht in de regio.

In Bernheze staat nu een vast luchtmeetstation van RIVM

Ondertekening van de intentieverklaring 'Reductie Emissies Bouw' samen met Bouwend Nederland

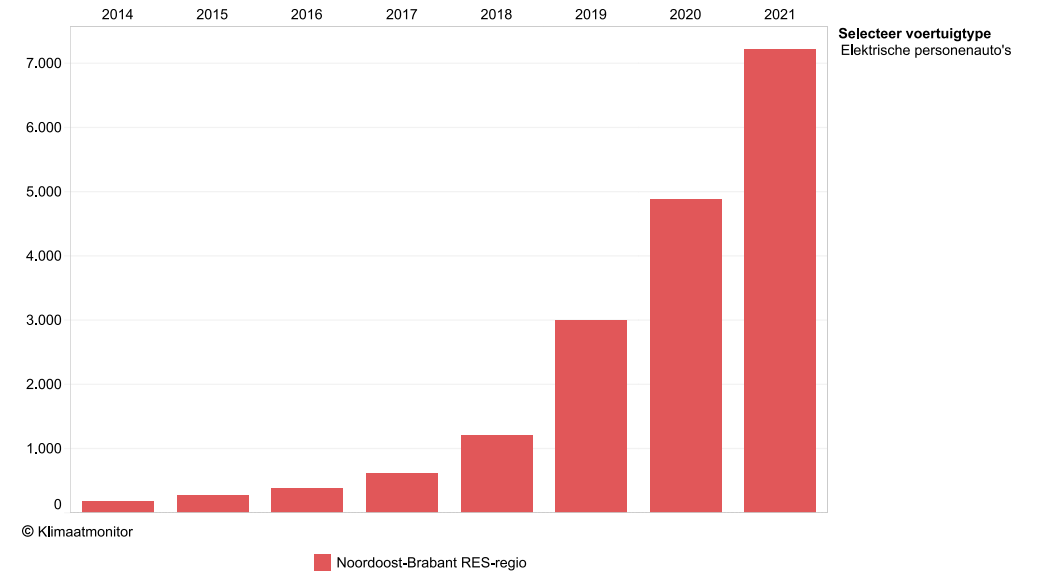
Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Samen met Bouwend Nederland hebben de gemeenten in april een intentieovereenkomst ondertekend. Het is de bedoeling om in de bouw zo veel mogelijk 'schone' elektrische werktuigen in te gaan zetten. Het gebruik van schone mobiele werktuigen is een van de opgaven van het Schone Lucht Akkoord. De gemeenten gaan hier in hun aanbestedingen rekening mee houden.
- Inmiddels hebben alle gemeenten hun uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord opgesteld en zijn ze ermee aan de slag. In 2023 gaat het Rijk doorrekenen hoeveel gezondheidswinst deze plannen opleveren.
- Er is een inventarisatie gemaakt van de lucht-emissies van grote industriële bedrijven. Samen met provincie Noord-Brabant wordt aan omgevingsdiensten gevraagd de vergunningen van deze bedrijven actueel te houden en te handhaven op de luchtmissievoorschriften.
- De communicatie toolbox van het Rijk over verantwoord hout stoken van huishoudens wordt actief gebruikt in de regio. Mogelijk zijn de tien stooktips u niet ontgaan. Ook registreert elke gemeente alle binnengekomen meldingen over rookoverlast. De meeste meldingen komen binnen via [Stookwijzer](#).
- Eind 2022 is het vaste luchtkwaliteit meetstation van het RIVM in onze regio geplaatst. De resultaten zijn [hier](#) rechtstreeks uit te lezen.

Staatje van de Regio: ontwikkeling aantal elektrische auto's in de regio

Aantal Elektrische personenauto's in Noordoost-Brabant RES-regio

3. Duurzaam bereikbaar

Met het programma Duurzaam bereikbaar is ons doel om Noordoost-Brabant optimaal te verbinden met omliggende regio's. We werken voor de mobiliteits-transitie aan een verschuiving van autogebruik naar fiets en (H)OV. Naast het verduurzamen van mobiliteit werken we samen om voorzieningen voor iedereen bereikbaar te houden. In 2022 werkten we verder met verschillende partners als SmartwayZ.NL, Veilig

Verkeer Nederland, Team Alert en politie aan slimme, schone mobiliteit, verkeersveiligheid en robuuste infrastructuur en netwerken. Gemeenten en provincie Noord-Brabant stellen elk jaar een regionaal mobiliteits-programma op. Op basis van dit programma investeert de provincie mee in projecten. RNOB speelt met twee coördinatoren een faciliterende en verbindende rol in Duurzaam bereikbaar.

3.1. Slimme en schone mobiliteit

De toename van het aantal inwoners en bedrijven, de hoeveelheid logistiek en de verstedelijking leiden tot meer bewegingen van mensen, producten en diensten in, van en naar onze regio. Duurzame mobiliteit is dé oplossing om mensen, producten en diensten letterlijk in goede banen te leiden. Slimme en schone mobiliteit is cruciaal voor de economische ontwikkeling en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de regio.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- De fiets kan een belangrijk aandeel leveren aan een schoon en gezond mobiliteitssysteem. We stelden daarom samen met Brabantse partners, verenigd in de Brabantse regio's en BrabantStad, het [Brabants Toekomstbeeld Fiets](#) vast met een ambitie en doelen voor regio en gemeenten. Vanuit de gemeenten kwam het belang voor fijnmazige fietsinfrastructuur op tafel.

“De mobiliteit verandert snel. Als er te weinig reizigers overblijven voor een lijn, moeten we samen kijken hoe we de bereikbaarheid van kleine kernen organiseren. Dat wordt de komende jaren nog best een puzzel.”

Henri Willems, bestuurlijke trekker gedeelde mobiliteit en wethouder gemeente Boekel

Gemeenten in onze regio doen mee aan een landelijke pilot om schoolzones veiliger te maken met behulp van data

- Corona zorgde voor teruglopende reizigers in het openbaar vervoer. Samen met het personeels tekort moest Arriva daarom soms vervelende keuzes maken. RNOB, Arriva, provincie en de gemeenten Boekel en Meierijstad vingen op de lijn Boekel-Veghel een grote klap op met de [buurtbus Boekel](#). De pilot is zeer succesvol verlopen, mede door de inzet van vrijwilligers. De streeklijnen in onze regio herstelden goed, de gemiddelde bezetting in het openbaar vervoer steeg in 2022 naar 80%.
- Pionieren zit in het DNA van de regio, data ondersteunen daarin onze aanpak anno nu. Daarom experimenteren we graag én succesvol, zoals met [slimme sensoren](#), een app voor [parkeren](#) en het [sturen van verkeer](#).
- We keken met [werkgevers](#) naar kansen om gedrag in het verkeer te veranderen. Met Vorstengrafdonk in Oss rollen we een collectieve aanpak uit.
- We onderzochten de [reizigersbehoefte](#) om daar met plannen en beleid ons voordeel mee te doen.
- We ontwikkelden een strategie om [deelmobiliteit ook in het landelijk gebied](#) binnen handbereik te brengen.

3.2. Verkeersveiligheid

Het wordt steeds drukker op onze wegen. Niet alleen van en naar Noordoost-Brabant, maar ook binnen de regio. Met de toenemende verkeerdrkte wordt de kans op ongelukken groter. Naast een goede bereikbaarheid is het vooral belangrijk dat het veilig is om de weg op te gaan.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- De gemeenten 's-Hertogenbosch en Meierijstad deden vanuit het regionale verkeersveiligheidsprogramma mee aan een landelijke pilot gericht op een [verkeersveilige schoolroute](#).
- We kochten projecten van Team Alert en Veilig Verkeer Nederland (VKN) in om ons bij regionale evenementen te richten tot jonge verkeersdeelnemers met de risicothema's afleiding, alcohol en drugs.
- De provincie Noord-Brabant investeerde mee in 22 verkeersveiligheidsprojecten gericht op gedrag, educatie en infrastructuur, zoals het Brabants Verkeersveiligheid Label, de Lekker Anders Dag, plannen van lokale VKN-afdelingen, de fiets-oversteek bij de Weidonklaan ('s-Hertogenbosch) en snelheid remmende maatregelen aan de Venrayseweg (Overloon).
- RNOB ondersteunde gemeenten bij hun aanvragen voor de impulsregeling verkeersveiligheid van het Rijk.

3.3. Robuuste infrastructuur en netwerken

Een goede bereikbaarheid van de regio is van groot belang voor economische groei en een goed woon- en werkklimaat. Om Noordoost-Brabant optimaal te verbinden met de andere sterke economische regio's in binnen- en buitenland werken we aan een stevig netwerk van hoofdwegen in en rond de regio. Slimme technologieën zorgen daarbij voor een goede doorstroom. Knelpunten lossen we op en we bouwen een fijnmazig, hoogwaardig openbaar vervoersnetwerk dat aansluit bij de regionale mobiliteitshubs.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Wij werkten binnen en buiten de regio samen aan [de A50 tussen Nijmegen en Eindhoven](#) en A2 Deil-Vught.
- Het Rijk investeerde in het kader van de grote woonopgaves in de spoorzones in 's-Hertogenbosch en Oss.
- RNOB steunde actief de lobby van Land van Cuijk voor de elektrificatie van [De Maaslijn](#).
- Samen met provincie en gemeenten rolden we de aanleg van snelfietsroutes gestaag uit en kwam die [tussen 's-Hertogenbosch en Eindhoven](#) in 2022 een stapje dichterbij.

“De aanpak van de A50 is een belangrijk speerpunt van de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' van RNOB. Ik ben blij dat de verkenning een nieuwe fase in gaat en dat stikstof en verkeersveiligheid belangrijke punten zijn voor de alternatieven. Hopelijk kunnen we ook snel vaart gaan maken met de Samenwerkingsagenda A50.”

Jan van Burgsteden, bestuurlijke trekker mobiliteit en wethouder gemeente Meierijstad

Bespreking aanpak netcongestie op de bestuurlijke Regiodag in december

4. Aantrekkelijk vestigen

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten uit de opgave Aantrekkelijk vestigen op het gebied van vestigingslocaties, innovaties en bedrijvigheid en experimenteerruimte.

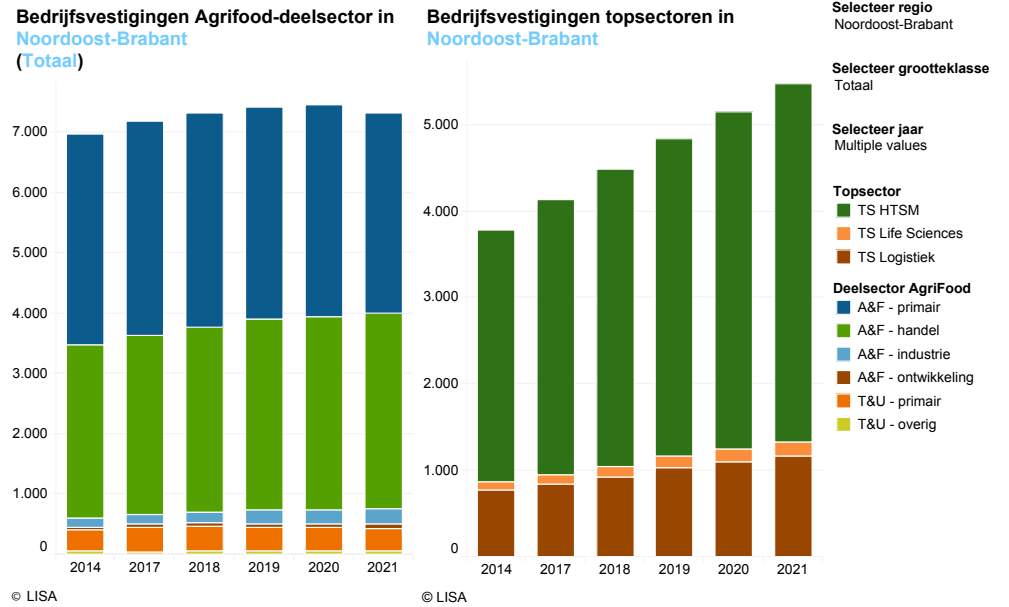
De opgave wordt vormgegeven door drie kopgroepen en het thema overstijgend programma Voedsel en Gezondheid. De kopgroepen zijn Werklocaties, Innovatie & Agrifood en Werkgelegenheid (Economie en Arbeidsmarkt).

In 2022 brachten de portefeuillehouders Economie en Arbeidsmarkt werkbezoeken aan bedrijven in de regio. Tijdens het eerste bezoek in het voorjaar aan vleesverwerker VION in Boxtel werd de link gelegd

met meerdere Regio Deal projecten: Voorzieningen voor internationale werknemers, AgroProeftuin de Peel (één van de proefvelden werd gebruikt voor ME-AT: plantaardige vleesvervangers van VION), AgriFood-Innovation en Datagedreven AgriFood regio.

In het najaar gingen de portefeuillehouders op bezoek bij E-Quest. Dit bedrijf verzorgt kantoorautomatisering en heeft daarvoor onder meer drie duurzame data-centers in gebruik. Het thema van dit bezoek was verduurzamen van bedrijventerreinen. Andere inleidingen gingen in op de Grote-Oogst-aanpak op bedrijventerrein De Dubbelen in Veghel en op de regionale aanpak 'duurzame en klimaatadaptieve bedrijventerreinen' van VNO-NCW Co-Creatie.

Staatje van de Regio: ontwikkeling aantal bedrijven per sector

4.1. Vestigingslocaties

Bedrijven creëren werk en zorgen voor economische ontwikkeling. Voor een goede toekomst van onze regio is het belangrijk om bedrijven ruimte voor uitbreiding op een passende locatie te kunnen bieden. Een vestigingslocatie die duurzaam en toekomstbestendig is ingericht en goed bereikbaar en ontsloten. Met toegang tot kennis, kapitaal, personeel en de juiste voorzieningen in de buurt. Naast nieuwe ontwikkeling blijven we aandacht houden voor voldoende ruimte voor bestaande bedrijven op bestaande bedrijventerreinen in onze regio, en daarmee het behoud van bedrijven voor gemeenten.

Per thema de belangrijkste resultaten in 2022:

- **Netcongestie:** In 2022 stonden netcongestie en de beperkingen van aansluiting op het elektriciteitsnet in Noordoost-Brabant hoog op de agenda. Vanuit de regio is deelgenomen aan PMIEK-bijeenkomsten van de provincie Noord-Brabant. Ook is de taskforce Netcongestie Noordoost-Brabant opgestart. Dit is toegelicht bij hoofdstuk 1. 'Samenwerking' onder paragraaf 1.1. Het resultaat van deze inspanningen is dat, behalve een brede introductie over het

"Regionale samenwerking en afstemming worden steeds belangrijker. Met deze regionale detailhandelsvisie werken wij hard aan toekomstbestendige centra in onze gemeenten."

Gijs van Heeswijk, wethouder gemeente Maashorst

thema netcongestie bij wethouders, de stand van zaken in relatie tot de energiecrisis en de effecten voor het bedrijfsleven in 2022 frequent onder de aandacht is gebracht.

- **Bedrijventerreinen en bedrijfskavels:**

- In Noordoost-Brabant is 32 hectare aan nieuwe bedrijfskavels uitgegeven in 2022. Het harde planaanbod ('terstond uitgeefbaar') per 1 januari 2023 bedraagt 86 hectare, waarvan 80 hectare gemeente en zes hectare particulier. (Bron IBIS provincie, 1 mei 2023). Op meerdere terreinen zijn inmiddels nauwelijks of geen vrije kavels meer beschikbaar. Ook is de leegstand van bedrijfspanden op bestaande terreinen over het algemeen laag te noemen.
- Eind 2022 is een begin gemaakt met de actualisering van de bedrijventerreinprogrammering op basis van de nieuwe ruimtevraag prognoses van de provincie (opgesteld door de Stec Groep dd. september 2022). We hanteren een vraaggestuurde werkwijze in de regio. Dat betekent dat we op basis van de ruimtevraag (nieuw) aanbod ontwikkelen. Een extern bureau is gevraagd om de actuele vraag naar bedrijventerrein van onderaf nog verder in beeld te brengen, en verder uit te werken, zodat we de capaciteit daar nog beter op aan kunnen laten sluiten. In 2023 resulteert dit in een vraag-aanbod confrontatie en een vertaling in een geactualiseerd bedrijventerreinprogramma.

- **Werkwijze 1-loket:** We bouwen voort op de samenwerking tussen accountmanagers van de RNOB gemeenten, provincie en BOM bij inkomende verzoeken voor ruimte op bedrijventerreinen via het 1-loket. Daarbij staat vraaggerichte ontwikkeling centraal. We zijn een herkenbare regio voor ruimtevragers, stemmen ruimteaanvragen af en houden de regionale website van bedrijfskavels actueel. Daar waar geen passende bedrijfskavels meer beschikbaar zijn, kijken we naar andere oplossingen en leggen we een link naar de regionale bedrijventerreinprogrammering. De website is www.bedrijfskavelsnoordoostbrabant.nl.

- **Detailhandel:**

- [De regionale detailhandelsvisie](#) is geactualiseerd binnen het Regio Deal project 'Transformatie centra middelgrote steden'. Belangrijk onderdeel van de detailhandelsvisie is de manier waarop gemeenten met elkaar omgaan bij nieuwe winkelplannen. Voor detailhandelsontwikkelingen die impact hebben op andere gemeenten zijn afspraken gemaakt over afstemming met de buurgemeenten. Bij een grensoverschrijdend effect geldt ook de verplichting om advies in te winnen bij de provinciale Retail Advies Commissie (RAC).
- In navolging van de regionale detailhandelsvisie wordt een onderzoek opgezet naar Transformatie centra middelgrote steden voor vijf gemeenten. Hierin is aandacht voor een

toekomstbestendige voorzieningenstructuur voor 'midsize' centra in onze regio (met cofinanciering vanuit de Regio Deal). Vanuit de detailhandelsvisie wordt een concreet handelingsperspectief opgesteld, incl. toolkit, werkbezoeken en een inventarisatie van subsidiemogelijkheden. Daarbij worden verschillende vraagstukken opgepakt, zoals het fysiek verduurzamen van de centra, het toewerken naar compactere centra en de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt als uitdaging in de centra. Duidelijk wordt wat er van elkaar geleerd kan worden, bijvoorbeeld met voorbeelden van regionale samenwerking.

- **XXL-logistiek:** De provincie Noord-Brabant heeft besloten om [grootschalige logistieke ontwikkelingen op ongewenste locaties](#) tegen te gaan. Door een voorbereidingsbesluit in maart 2023 worden grootschalige logistieke ontwikkelingen verboden in heel Brabant, met uitzondering van specifieke locaties waarover provincie en gemeenten regionale afspraken met de regio's in Brabant hebben gemaakt. Gemeenten binnen deze regio's hebben daarmee ook daadwerkelijk instrumenten in handen om ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan. Samen met de provincie zijn er in 2022 regionale afspraken gemaakt over de vestigingsmogelijkheden voor XXL-logistiek (>3 ha) op een

"Fijn dat we met alle gemeenten van onze regio en de provincie overeenstemming hebben bereikt. Er ligt nu een stevig fundament waarop alle gemeenten hun nieuwe detailhandelsvisie kunnen baseren."

Maarten Jilisen, voorzitter kopgroep Agrifood en Innovatie en wethouder gemeente Land van Cuijk

RNOB en provincie stellen Detailhandelsvisie vast

aantal bedrijventerreinen in de regio. Deze afspraken leiden ertoe dat XXL-logistiek op de juiste plekken in onze regio landt. In de regio zijn twaalf terreinen aangewezen waar grootschalige XXL-logistiek mogelijk is of blijft. Voor de overige terreinen in de regio geldt een verbod.

Samenwerken aan klimaatadaptieve bedrijventerreinen

■ Verduurzamen bedrijventerreinen:

- Het verduurzamen van bestaande bedrijventerreinen in de regio - om bij te dragen aan de regionale energietransitie en aan klimaatadaptatie - staat hoog op de agenda. In 2022 is project 'De Grote Oogst' van de provincie Noord-Brabant van start gegaan. Hier nemen ook bedrijventerreinen uit onze regio aan deel. Daarnaast stond het verduurzamen, duurzaam inrichten en circulair maken van onze nieuwe bedrijventerreinen in 2022 op de agenda. Een voorbeeld is het regionale bedrijventerrein Heesch West, waarvoor het bestemmingsplan begin 2022 is vastgesteld. Een ander voorbeeld is het Regio Deal project GreenTech Park Brabant in Boxtel waar bedrijven, die willen vestigen op dit circulaire bedrijvenpark, aan specifieke duurzaamheidseisen moeten voldoen.
- In september 2022 is VNO NCW Co-Creatie in opdracht van RNOB gestart met een onderzoek naar oplossingen om bedrijventerreinen te verduurzamen en klimaatadaptiever te maken. Het doel van dit traject - dat nog tot september 2023 loopt - is het oppakken van concrete (gebieds)opgaven en collectieve oplossingen op bedrijventerreinen en het organiseren van gebiedsgerichte samenwerking en uitwisseling. Het onderzoek moet leiden tot een platform voor kennisdeling, visie en een praktische toolbox met stappenplan, handelingsperspectieven en praktijkvoorbeelden. Daarmee kunnen gemeenten en bedrijven concreet aan de slag met duurzame en klimaatadaptieve bedrijventerreinen. De poho's Duurzame Leefomgeving en Economie dragen hier financieel aan bij.

"We zijn een sterke regio als het om logistiek gaat. De regio Oss-Veghel-Den Bosch is zelfs de tweede logistieke hotspot van Nederland. Logistiek is van grote toegevoegde waarde voor andere sterke sectoren in de regio. Denk aan agrifood, hightech/data/ict en farma. We gaan wel selectief om met de ruimte voor deze bedrijven, zeker de XXL logistiek. Daarmee blijven we bouwen aan een sterk economisch cluster en beschikken bedrijven over een zo volledig mogelijke keten in hun productieproces. Tegelijkertijd draagt deze stap bij aan duurzaam ruimtegebruik, een aantrekkelijk landschap en een toekomstbestendig vestigingsklimaat in Brabant."

Frank den Brok, bestuurlijke trekker werklocaties en wethouder gemeente Oss

4.2. Innovaties en bedrijvigheid

Om de economie in onze regio te stimuleren, is het noodzakelijk om te blijven investeren in een goed vestigings- en ondernemersklimaat. Door te zorgen voor passende vestigingslocaties en door toegang te bieden tot kennis, kapitaal en personeel leggen we samen met bedrijven en onderwijsinstellingen de basis voor duurzame ontwikkeling, verantwoorde groei en een groot innovatievermogen van het bedrijfsleven. Als samenwerkende overheden, en in samenwerking met onderwijs- en kennisinstellingen en (vertegenwoordigers) van het bedrijfsleven, zorgen we voor de randvoorwaarden die sterke bedrijvigheid en innovatie in onze regio mogelijk maken.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Onder deze deelopgave zijn veel Regio Deal projecten bestuurlijk geborgd:
 - Een aantal Regio Deal projecten heeft bijeenkomsten en open dagen georganiseerd, waarbij ondernemers en de bestuurlijke trekkers waren uitgenodigd: AgroProeftuin de Peel, Stichting Samen Tegen voedselverspilling, Dag van de Duurzame Verpakkingen en Boostbijeenkomsten voor ZZP'ers.
 - We willen de aanwezige faciliteiten in de regio zichtbaarder maken voor mkb. Zo is in 2022 een begin gemaakt met een 'etalage' van regio-faciliteiten en/of projecten voor het mkb. Door subsidieregelingen en projecten beter vindbaar

Ondernemers met elkaar in gesprek tijdens de RNOB Ondernemerstafel bij bouwbedrijf Heijmans

te maken, kunnen we ondernemers beter van dienst zijn. We beschikken al over een Kansencarta met informatie over beschikbare vouchers voor ondernemers en financieringsmogelijkheden binnen de Regio Deal. De Regio Deal biedt ondernemers, vooral mkb en agrifood-bedrijven, de kans om kennis te maken met nieuwe technologieën en om nieuwe verdienmodellen te onderzoeken. De [Kansencarta](#) van de Regio Deal vat deze kansen samen, en verwijst door naar de juiste contactpersonen en websites. De kansencarta is breed in de regio onder de aandacht gebracht, ook via ondernemersverenigingen en via bedrijfscontactfunctionarissen.

- In het kader van het programma Voedsel en Gezondheid is in 2021 het project 'De eerste duizend dagen van een kind' gestart: een breed pakket diensten voor het welzijn van jonge kinderen, aangeboden door ondernemers uit onze regio. Dit is een onderdeel van het Regio Deal project 'Leefbaarheid in de dorpen'. Het streven is om een doorlopende leerlijn te

creëren vanaf de geboorte tot en met groep 8 op het thema gezonde voeding.

- We gaven verder uitvoering aan het project 'Voedseleducatie' (Keukenkanjers). Doelstelling van dit Regio Deal project is het verzorgen van voedseleducatielessen voor basisschool groepen 5 t/m 8. Het project is uitrolbaar en kopieerbaar. In mei 2022 startte de [pilot van Keukenkanjers](#) op een basisschool in Uden.
- De Horeca FoodWaste Challenge heeft geleid tot minder voedselverspilling en CO₂-uitstoot bij achttien ondernemers in de gastronomie. In deze challenge werkte RNOB samen met Koninklijke Horeca Nederland, Rabobank en Koning Willem I College.
- De provinciale subsidieregeling Leisure Ontwikkel Fonds (LOF) is in 2022 extra onder de aandacht gebracht bij mkb-ondernemers uit de sector Recreatie en Toerisme om meer aanvragen voor het beschikbare geld te krijgen. De Brabantse regio's hebben drie opeenvolgende jaren een cofinancieringsbijdrage aan het fonds geleverd.

- In 2022 ging een nieuwe provincie brede subsidie-regeling van start: Stimulering van Innovatie in de Regio (SIR-regeling). Deze regeling vervangt de subsidie-regeling Economie en Innovatie (E&I-regeling) en is bedoeld voor gevestigde mkb-ondernemingen in de regio's en innovatieve startups die producten, diensten en (productie)processen ontwikkelen voor maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering, mobiliteit en verduurzaming van de voedselketen. Het gaat om innovaties in de vroegste fase van de ontwikkeling. RNOB stelde samen met de provincie Noord-Brabant en andere regio's de nieuwe regeling op. In samenwerking met de provincie voeren we de [SIR regeling voor Noordoost-Brabant](#) uit. In 2022 hebben wij zes projecten kunnen ondersteunen met een subsidie. De totale subsidiebijdrage is maar liefst € 283.400. De hoogte van de subsidie varieert van € 5.000 tot € 10.000 per ondernemer en biedt de ondernemers extra ondersteuning bij het realiseren van hun innovaties.
- We trekken samen met AgriFood Capital op binnen het regionaal speerpunt Agrifood, inclusief de crossover-domeinen logistiek, data en health/farma. Programma's als Vijfsterrenlogistiek en AgroProeftuin De Peel bieden koppelkansen voor ondernemers in onze regio.
- Via AgroProeftuin de Peel voert RNOB twee innovatieregelingen in Noordoost-Brabant uit:
 - Bijdrageregeling Kringlooplandbouw: met 'zaaigeld' uit de [Bijdrageregeling Kringlooplandbouw Noordoost Brabant](#) zetten ondernemers stappen in de omslag naar kringlooplandbouw. In 2022 hebben wij [19 projecten goedgekeurd](#)

(bijdrage van in totaal € 95.000). Deze regeling stimuleert innovaties op bedrijfsniveau die bijdragen aan een duurzamere agri- en food-sector. Het zaaigeld (maximaal €5.000) is bedoeld voor bijvoorbeeld experimenten met nieuwe gewassen, alternatieve teeltmethoden, bodemverbetering, waterkwaliteit en -beschikbaarheid, natuurinclusieve / biodiverse landbouw of emissiearme veehouderij. Financiële bijdragen zijn te besteden aan het ontwikkelen of testen van technische innovaties en advies of haalbaarheidsonderzoek voor samenwerkingsprojecten of marktconcepten.

- Subsidiereregeling Kringlooplandbouw: de 'Subsidiereregeling Kringlooplandbouw Noordoost-Brabant' stimuleert innovatieve samenwerkingsprojecten die bijdragen aan een duurzamere agrifoodsector. In 2022 hebben wij [negen projecten goedgekeurd](#) (subsidiebijdrage van in totaal € 415.000). De projectsubsidie is bestemd voor innovatieve activiteiten die zich onderscheiden van al lopende activiteiten in het kader van AgroProeftuin de Peel en waarin tenminste twee partijen, bijvoorbeeld agrarische ondernemingen en kennisinstellingen, samenwerken. Per initiatief is de bijdrage maximaal €50.000, waarmee de aanvrager tot 50% van de projectkosten mag financieren. De subsidie is bedoeld voor projecten die een verbetering opleveren voor het milieu (kwaliteit van bodem, water en/of lucht) of die een positieve impact hebben op de natuur, het landschap of maatschappelijke waarden in het gebied. Onder andere onderzoek naar vernieuwingen in teelten

of technische innovaties voor bijvoorbeeld stalsystemen of mestverwerking. Andere voorbeelden zijn de ontwikkeling van nieuwe gebieds- of marktconcepten en organisatievorming die bijdragen aan kringlooplandbouw.

"Het vernieuwen en uitproberen via het bedrijfsleven krijgt telkens beter vorm. Daar leren we ook zelf voortdurend van. Het is goed om te zien dat we onze ondernemers steeds beter weten te vinden. Ook goed om te zien is dat we ook andere partners - via de Regio Deal - hebben weten te verbinden aan bredere maatschappelijke thema's zoals voedsel en gezondheid of voedselverspilling."

Jan Goijaarts, voorzitter portefeuillehoudersoverleg Economie en wethouder gemeente Meierijstad

4.3. Experimenteerruimte

In Noordoost-Brabant is de agrifood sector van oudsher een van de belangrijkste economische pijlers die ook zorgt voor werk en bedrijvigheid in andere sterke sectoren. Het maken én eten van voedsel moet echter meer in balans met natuur en omgeving. De agrifood sector schakelt daarom om van ‘meer’ naar ‘beter’. Innovatie en (technologische) vernieuwing kenmerken de sector.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- In 2022 is een eerste verkenning gedaan naar het ambitieniveau en de uitgangspunten voor een startup/scale up-klimaat Noordoost-Brabant. De centrale vraag was: ‘Wat kan er beter?’. Er zijn veel mogelijkheden, maar het overzicht ontbreekt. Het advies aan de regio is om samen te bouwen aan een meer eenduidig aanbod voor startups die mogelijk impactvol kunnen worden; resultaatgericht, met een actieve rol van het bedrijfsleven, gebruikmakend van de (economische) kracht van de regio en van de bestaande spelers in het ecosysteem. Eind 2022 hebben we samen met AgriFood Capital een extern bureau de opdracht gegeven om een regionaal dienstverleningsconcept voor startups in Noordoost-Brabant te ontwikkelen. Versterking van het regionale startup ecosysteem is onderdeel van het beleid gericht op economische structuurversterking. Het is de bedoeling om een (business)plan te ontwikkelen voor een regionaal startup ecosysteem RNOB (regionale startup accelerator). De doelgroep

bestaat uit vernieuwende, schaalbare bedrijven met groeipotentie. De externe partij voert een regionale verkenning uit naar deze doelgroepen en ondersteuningsstructuur. In het poho Economie is er draagvlak voor de begeleiding naar een startup/scale up-klimaat geconstateerd, maar eerst is het aansluitend regelen van (uitvoerings)capaciteit aan de orde. De oplevering van het (business)plan is voorzien eind mei/begin juni 2023.

Regionale ondernemerstafels

In 2022 heeft RNOB [de eerste regionale ondernemers-tafels](#) verspreid over de regio georganiseerd: Boxmeer (Marel Poultry), Rosmalen (Heijmans) en Veghel (Noordkade). De Ondernemerstafel is een nieuwe manier in Noordoost-Brabant voor (midden- en klein) bedrijven en gemeenten om met elkaar kennis en ervaring uit te wisselen en met elkaar in gesprek te gaan over samenwerking op economische en maatschappelijke opgaven in de regio. De opzet is eenvoudig: ontvangst en kennismakingsontbijt bij een bedrijf of op een inspirerende locatie, gevolgd door een presentatie van de economische ontwikkelingen van Noordoost-Brabant. Hierna gaan de aanwezigen in groepjes aan de slag met kansen en uitdagingen in de regio. Voor de organisatie van deze bijeenkomsten wordt gebruik gemaakt van bestaande structuren zoals ondernemersverenigingen en klankbordgroepen van VNO-NCW.

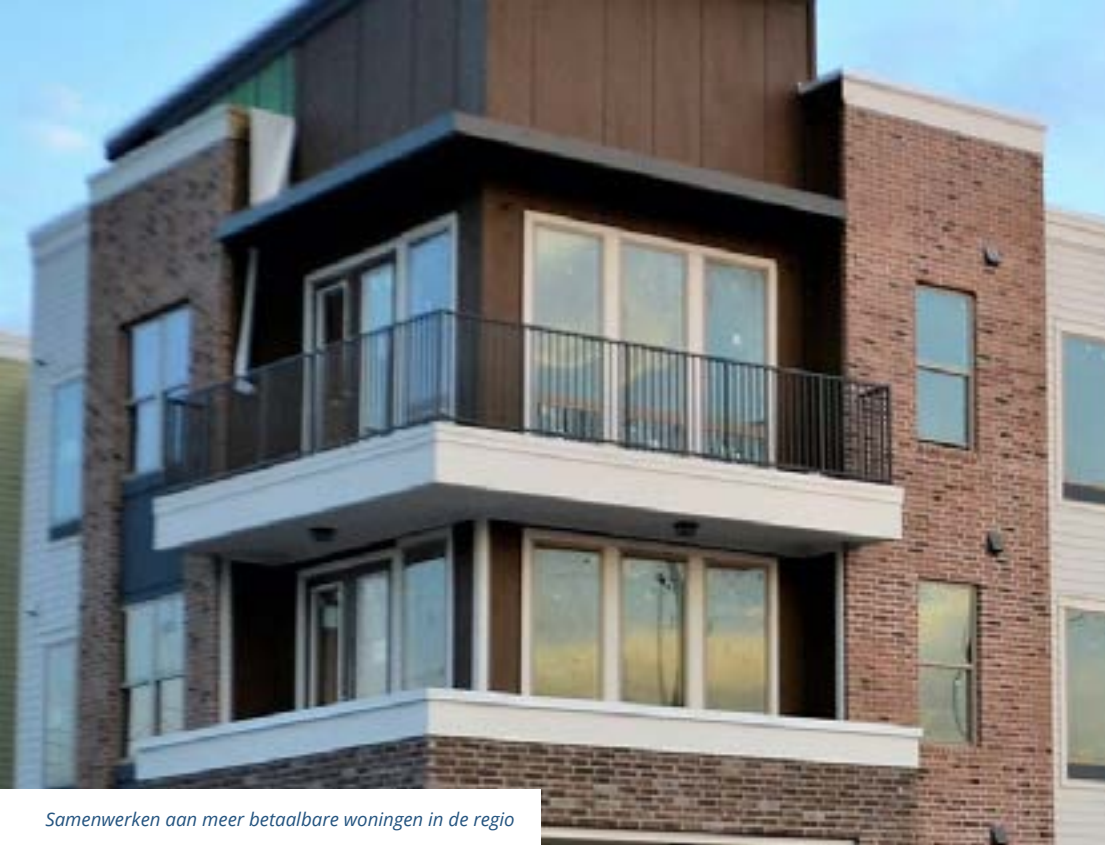
Wat hebben de tafels opgeleverd? De eerste netwerken en contacten ontstonden al meteen bij het ontbijt. In een goede en open sfeer bespraken ondernemers met

elkaar de kansen en uitdagingen in de regio. Volgens enkele deelnemers dragen de Ondernemerstafels bij aan het vertrouwen tussen overheid en ondernemers. De aanwezigen hebben de Ondernemerstafels gewaardeerd en willen graag dat dit vervolgd wordt. De Ondernemerstafel past goed bij de aanbeveling uit het BRE-onderzoek om als gemeenten en waterschappen in het kader van brede welvaart meer samen te werken met marktpartijen.

“Veel ondernemers hebben dilemma’s. Door met elkaar in gesprek te gaan, ideeën uit te wisselen en dwarsverbanden te leggen in de netwerken van gemeenten en ondernemers kun je versnellen in innovatie. Samen kom je tot nieuwe ideeën. RNOB speelt hierin een belangrijke verbindende rol.”

Ton Hillen, CEO van Heijmans en gastheer van de Ondernemerstafel regio 's-Hertogenbosch

Samenwerken aan meer betaalbare woningen in de regio

5. Behoud van talent

5.1. Blijfklimaat

Boeien en binden van talenten voor Noordoost-Brabant; dat vraagt om een aantrekkelijk blijfklimaat met betaalbare woningen, fijne voorzieningen en voldoende banen voor onze inwoners. We zetten vooral in op jongeren en jonge gezinnen die we graag willen behouden voor onze regio. Dat geldt ook voor internationale werknemers en hun partners en gezinnen.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

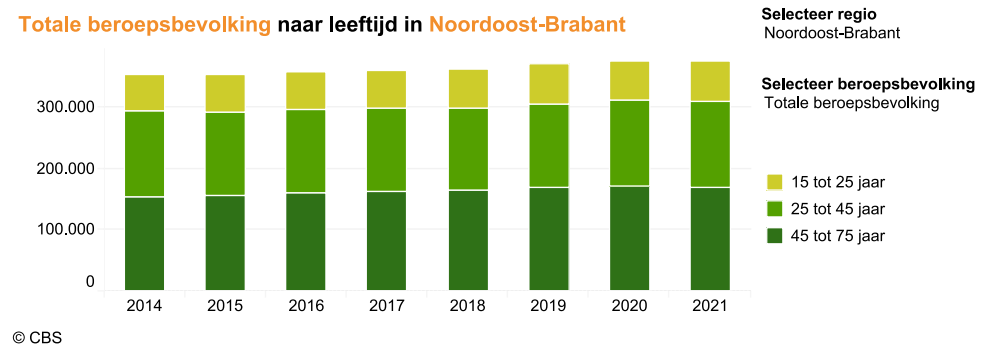
- Om internationale werknemers en hun inzet en talenten aan onze regio te binden, hebben de aangesloten gemeenten en waterschappen gezamenlijk het ['Handelingsperspectief Huisvesting, Integratie en Participatie van internationale werknemers'](#) opgesteld. Dit is een kader om zaken als huisvesting, scholing en gezondheid beter én in samenhang te

organiseren. Iedere gemeente in RNOB zou uiterlijk eind 2022 eigen beleid op dit punt vaststellen en dit onderwerp bij nieuwvestiging van bedrijven structureel vastleggen. Zover is het nog niet. Het project heeft wel gezorgd voor een introductie van wethouders op dit thema. Momenteel loopt een procesvoorstel voor afronding en oplevering in 2023.

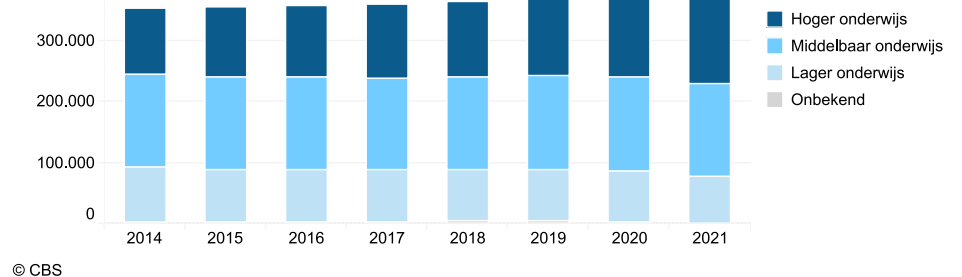
- We ondersteunden het Holland Expat Center South, dat een breed pakket diensten beschikbaar heeft

Staatje van de Regio: samenstelling beroepsbevolking

Totale beroepsbevolking naar leeftijd in Noordoost-Brabant

Totale beroepsbevolking naar opleiding in Noordoost-Brabant

voor werkgevers in onze regio. Het Expat Center ondersteunt 'internationals', die gaan werken bij werkgevers in de regio, in drie fases: pre-boarding (voorlichting over de regio voordat ze in dienst treden), onboarding (ondersteuning tijdens opstart van hun baan) en living in-programma (ondersteuning wanneer de expats al wat langer geleden gestart zijn). Voor een Noordoost-Brabant Living in-programma in 2022 is een kwartiermaker gezocht om een regionale verkenning te maken. De bevindingen van de kwartiermaker, een inventarisatie van het netwerk en een onderliggend onderzoek van een adviesbureau, moeten uitwijzen om welke aantallen kenniswerkers het gaat in onze regio en welke behoefte er bestaat aan een Living in-coördinator.

- RNOB werkte mee aan de ontwikkeling van het Brabant brede Migratie-informatiepunt. De gemeente Meierijstad is kartrekker.
- We ondersteunden het driejarige project 'ZP Boost (2020-2023)', dat in onze regio ontmoetingen en business-support voor zzp'ers organiseert, met steun van de provincie en van Noordoost Brabant Werkt. ZP Boost is erin geslaagd een goed lopende community van zzp'ers uit de regio op te zetten met focus op ontmoeting en kennis- en informatie-uitwisseling. Het aantal zzp'ers neemt landelijk toe, en zeker ook in Noordoost-Brabant.
- Voor het thema Ruimte is een startnotitie opgesteld, die is behandeld in het poho Ruimte, Mobiliteit en Wonen. Hierin is de basis gelegd voor het werken aan een regionale Omgevingskoers als vervolg op de Omgevingskoers 2017. Deze Omgevingskoers

Het jaarlijkse ZP Boost event op de Noordkade in Veghel werd druk bezocht

helpt inzichtelijk te maken waar (ruimtelijke) opgaven in de regio schitteren en schuren.

- Het Rijk wil via de nota Ruimte sturing gaan geven aan de ruimtelijke ontwikkeling. Als input voor deze nota vraagt zij aan de provincies een Ruimtelijk Voorstel. RNOB maakt zelf een regionaal Ruimtelijk Voorstel om te anticiperen en dit in te brengen in het provinciale voorstel. Ook geven wij input om tot goede procesafspraken te komen met provincie Noord-Brabant.

5.2. Wonen

Met betaalbare woningen op de juiste plek, goede voorzieningen en een groot aanbod van banen willen we Noordoost-Brabant aantrekkelijk houden om in te wonen en werken. We werken samen aan de uitda-

gingen op de woningmarkt en zetten in op het toevoegen van woningen die aansluiten op de behoeften van onze inwoners en doelgroepen die we graag willen behouden voor onze regio.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- Op de Regiodag van 15 juni 2022 is met de 'Startnotitie Wonen' het onderwerp Wonen, inclusief bijbehorende overlegstructuur, officieel toegevoegd aan het poho Ruimte, Mobiliteit en Wonen. Met deze toevoeging wordt invulling gegeven aan de behoefte om de opgaven op regionaal schaalniveau meer in samenhang te kunnen aanpakken. Het gaat hierbij vooral om de strategische thema's rondom wonen in relatie tot andere thema's (mobiliteit, ruimte, verstedelijking, duurzaamheid en dergelijke), en het gezamenlijk strategisch optrekken

richting de provincie en het Rijk. Op deze manier is het thema Wonen beter verankerd in de regionale uitwerking van onder andere de verstedelijkingsopgave en de Omgevingskoers. Het thema Wonen wordt ook beter in relatie tot andere ruimtelijke onderwerpen afgewogen.

- Met het toevoegen van het thema Wonen aan de officiële RNOB structuur is ook de gemeente Land van Cuijk aangesloten bij het regionale overleg Wonen. Dit overleg vond eerst plaats in twee subregio's: de toen nog vijf gemeenten in de subregio Land van Cuijk en de subregio Noordoost-Brabant-West. Door het overleg in de subregio's te

"En nu: de schop de grond in!"

Yvonne Vos, bestuurlijke trekker Wonen en wethouder gemeente Vught

combineren tot één overleg is een verbreding ontstaan in het overleg van de kopgroep Wonen. In deze kopgroep worden de gemeenschappelijke woonthema's (gefocusd op onder andere informatie delen, van elkaar leren, kwaliteitsverbetering, uniformering en netwerken) besproken. Dit is tevens het overleg waarin de kopgroep Ruimte, Mobiliteit en Wonen op de Regiodagen het onderdeel Wonen regionaal met elkaar voorbereid. Het huidige onderscheid tussen woningmarkten in het oosten en westen van de regio en de daarbij behorende governance is wel blijven bestaan.

- In 2020 is een aanzet gemaakt om op regionaal schaalniveau afspraken te maken over de huisvesting en integratie van arbeidsmigranten. In een werkgroep, die is geïnitieerd vanuit poho Economie rondom dit thema, is gesproken over een verdeel-sleutel voor de verdeling van huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten. In 2022 zou deze opdracht afgerond worden, maar dat zal naar verwachting in 2023 zijn. Dit is een Regio Deal project.
- In het regionale overleg Wonen zijn afspraken gemaakt over het afstemmen van woningbouwprogramma's. Het gaat om afstemming van woningbouwplannen (uitleglocaties) op woon- c.q. volkshuisvestelijke aspecten in het licht van de lokale en regionale woningbehoefte. Hiermee zorgen we voor de bouw van de juiste woningen voor de vraag en de gewenste doelgroepen, zoals benoemd in de Samenwerkingsagenda: jongeren en jonge gezinnen. In 2022 zijn tien woningbouwplannen volgens de gemaakte afspraken met elkaar afgestemd.

- In oktober 2022 heeft het Rijk met alle provincies provinciale woningbouwafspraken gemaakt voor 900.000 woningen tot en met 2030. Deze woningbouwafspraken komen voort uit de Nationale Woon- en Bouwagenda met als doel het bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. Deze afspraken moeten vertaald en uitgewerkt worden in Regionale Woondeals. Vanaf de zomer 2022 is in de regio hard gewerkt aan deze Regionale Woondeal, die in maart 2023 is ondertekend door Rijk, provincie, gemeenten en corporaties in Noordoost-Brabant. De Woondeal gaat onder andere over het benodigde programma aan betaalbare woningen, diverse beleidsthema's om hiertoe te komen en versnelling van de uitvoering van woningbouwprojecten. De Regionale Woondeal Noordoost-Brabant heeft gezorgd voor een versterking van de samenwerking van de partijen in de regio en heeft grote invloed op de regionale woningbouwprogrammering vanaf 2023. Voor dit traject bood RNOB het platform voor integrale, regionale afstemming, en waren we verbinder en netwerker.
- Gedurende het jaar is input geleverd voor het [ontwikkelperspectief van de verstedelijkingsstrategie](#) van de regio 's-Hertogenbosch en via die lijn voor het ontwikkelperspectief Brabantbreed. RNOB heeft daarnaast als platform gediend om kennis over dit proces breed te delen en af te stemmen.

6. Een sterk verhaal

Noordoost-Brabant is een regio van doeners, durvers en dromers die door samen te werken steeds voor vernieuwing zorgen op economisch gebied, op onderwijsgebied en op woongebied. Maar niet veel mensen weten dat en daarmee is onze regio 'het best bewaarde geheim'.

We willen het positieve verhaal over Noordoost-Brabant én onze trots uitdragen. Met de [kernboodschap](#) van Noordoost-Brabant als basis voor onze lobby-, PR-, PA- en communicatie-activiteiten. Zo boeien en binden we talenten aan onze regio en maken we nóg meer ruimte voor innovatie en bestaande en nieuwe bedrijvigheid.

Projectleiders Regio Deal Noordoost Brabant wisselen kennis en ervaringen uit

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- In 2022 hebben we de reeks interviews van bestuurders, raadsleden en betrokken partners voortgezet. Zo geven we de regionale samenwerking een gezicht. Het overzicht van de interviews kunt u terugvinden in hoofdstuk 1.
- Na de raadsverkiezingen van maart kwamen zo'n 180 (nieuwe) raadsleden bij elkaar om kennis te maken met elkaar en met verschillende samenwerkingsverbanden in de regio Noordoost-Brabant. Dat gebeurde tijdens een [regio brede raadsledenbijeenkomst](#) in de Verspillingsfabriek in Veghel.
- We hielden met nieuwsbrieven, de RNOB-website en social media iedereen op de hoogte van onze activiteiten.
- Er waren verschillende inhoudelijke bijeenkomsten om samen met partners onze projecten uit te diepen, zoals de Regionale Klimaatadaptatiedag.
- Eind 2021 hebben we samen met AgriFood Capital de [Staat van de Regio Noordoost-Brabant](#) gelanceerd. Deze regionale monitor brengt de stand van zaken in beeld rond maatschappelijke en economische opgaven zoals vitale leefomgeving, duurzame bereikbaarheid, aantrekkelijk vestigingsklimaat, behoud van talent en een slim en duurzaam voedselsysteem. Dit nieuwe beleidsinstrument is

HAS Studenten organiseren de Dag van de Duurzame Verpakking in het kader van de Regio Deal

onder andere bedoeld voor de verslaglegging en voortgang van de opgaven uit de Regionale Samenwerkingsagenda van RNOB (en ook de Strategische Agenda van AgriFood Capital). In dit jaarverslag zijn verschillende gegevens uit de Staat van de Regio verwerkt als 'staatjes.'

7. Organisatie

In dit hoofdstuk over de RNOB-organisatie komen Communicatie en Financieel beheer, directie en huisvesting aan bod.

7.1. Communicatie

Het doel van onze communicatie is om gemeenteraden, algemene besturen van de waterschappen, colleges en ambtelijke organisaties te ondersteunen in hun rol binnen de regionale samenwerking. Daarvoor is het nodig dat alle betrokkenen duidelijkheid hebben over de rol, positie en toegevoegde waarde van onze samenwerking. Onze belangrijkste communicatiemiddelen daarvoor zijn: bijeenkomsten (incl. bestuurlijke en ambtelijke Regiodagen), website (www.rnob.nl), nieuwsbrieven en social media (LinkedIn en Twitter) en jaarplannen en -verslagen. In de uitvoering van de communicatie zijn we onder andere geadviseerd door de Klankbordgroep Raadsleden.

Wat waren de belangrijkste resultaten in 2022?

- **Website:** De website www.rnob.nl trok gemiddeld 1.200 bezoekers per maand (1.050 in 2021).

Het project Keukenkanjers trapt af in Uden met een pilot

In totaal hebben zij samen ruim 40.000 pagina's bekeken (52.000 in 2021). Op de website is alle informatie over RNOB, programma's (incl. Regio Deal Noordoost Brabant), projecten, interviews en ontwikkelingen in de regio te vinden.

- **Nieuwsbrieven:** In 2022 verschenen elf (maandelijkse) nieuwsbrieven met o.a. nieuws uit programma's en projecten en interviews met mensen die een actieve rol in RNOB vervullen. Het aantal abonnees in 2022 bedroeg 377. De gemiddelde openratio is 50,3% (zeer hoog).
- **Social Media:** Eind 2022 hadden we 377 volgers op

Twitter en 653 volgers op LinkedIn. De berichten op LinkedIn in de periode mei 2022 - mei 2023 waren goed voor in totaal ruim 55.000 impressies (ruim 10.000 meer ten opzichte van 2021). Totaal aantal impressies Twitter: ca. 34.000.

- **Klankbordgroep Raadsleden:** Om gemeenten en waterschappen beter aangesloten te houden bij de regionale samenwerking, is onder andere de Klankbordgroep Raadsleden ingesteld. De taakinvulling en samenstelling zijn in het [bestuursconvenant](#) beschreven. In 2022 kwam de Klankbordgroep twee keer bijeen.

- **Regio Deal Noordoost Brabant:** Bij de start van de Regio Deal is een apart communicatieplan gemaakt en een communicatietoolkit voor projectleiders en andere betrokkenen, met o.a. filmpjes, logo's en een boekje over alle projecten. Op de RNOB-website is een aparte pagina over de Regio Deal te vinden en nieuws over de [voortgang van de projecten](#) te lezen. Ook zijn er in 2022 projectleidersbijeenkomsten georganiseerd om onderlinge verbinding en kennisuitwisseling te stimuleren. Daarnaast neemt RNOB deel aan een landelijk communicatienetwerk van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties samen met alle regio's die een Regio Deal met het Rijk hebben gesloten. Het platform www.elkeregiotelt.nl biedt een extra podium voor onze Regio Deal én voor onze regio.

- **RNOB in de media:** In 2022 is onze regionale samenwerking verschillende keren in de media geweest, met name vanuit de Regio Deal. Een compilatie van de artikelen is te vinden in het [jaaroverzicht 2022 communicatie](#) Regio Deal Noordoost Brabant.

7.2. Financieel beheer, werkorganisatie en huisvesting

De werkorganisatie van RNOB, het Regiobureau, bestaat uit: regiomanager, strateeg, ondersteuner, secretariaat, administratie, controlling, communicatie en diverse programmamanagers en poho-secretarissen.

Werkorganisatie

RNOB heeft geen eigen personeel in dienst. Al het personeel wordt ingehuurd en heeft in de meeste gevallen een arbeidsovereenkomst met de gemeente 's-Hertogenbosch. Het secretariaat wordt gedeeld met Noordoost Brabant Werkt. De communicatiemedewerkster is zowel voor AgriFood Capital BV als RNOB werkzaam. Het Regiobureau betreft ongeveer 3,3 FTE. Daarnaast wordt door gemeenten en waterschappen kosteloos personeel aan RNOB beschikbaar gesteld. In totaal is dit ongeveer 5,5 FTE, waar alle gemeenten en waterschappen naar rato leveren. Dit betreffen onder andere de secretarissen van de poho's en programmaregisseurs.

Financieel beheer

Het beheer van de subsidieprogramma's en het financieel beheer worden extern ingehuurd. De administrateur en controller zorgen voor de strategische en dagelijkse afhandeling van de inkomende en uitgaande geldstromen. Het financieel beheer wordt gedeeld met AgriFood Capital BV en Noordoost Brabant Werkt.

Huisvesting

Facilitaire zaken worden afgenomen bij Agri&Food Plaza aan de Onderwijsboulevard in 's-Hertogenbosch. RNOB werkt nauw samen met de werkorganisaties van AgriFood Capital BV en Noordoost Brabant Werkt. Deze werkorganisaties streven naar maximale samenhang en synergie door gezamenlijke huisvesting, communicatiecapaciteit, administratie, secretariaat en gezamenlijke overlegstructuren. Gezamenlijke huisvesting in Agri&Food Plaza draagt ook bij aan een goede netwerksamenwerking.

De rijke natuur in Noordoost-Brabant

8. Jaarrekening

De jaarrekening van 2022 geeft een getrouw beeld van het vermogen en het resultaat over 2022. Uit de jaarrekening blijkt dat de beschikbare middelen, onder voorbehoud van de geringe overhead, voor het realiseren van de doelen zijn ingezet. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Het positieve resultaat van 2022 is € 60.529.

Aan het dagelijks bestuur van RNOB wordt voorgesteld om dit bedrag toe te voegen aan de Overige Reserve.

We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 16,04% gelukt, specifiek voor RNOB is dit zelfs 10,66%. Dat is ruimschoots binnen het afge-

sproken maximum van 25%. De beschikbare middelen zijn dus bijna volledig ingezet voor het behalen van de afgesproken doelen.

In bijlage 1 staat een aanvullende toelichting op de jaarrekening 2022. In bijlage 2 vindt u de volledige jaarrekening 2022 met de goedkeurende verklaring van de accountant.

Bijlage 1

Toelichting jaarrekening

Deze bijlage geeft een nadere toelichting op de betekenis van de posten en een toelichting op de afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren, omdat daarvoor in de jaarrekening geen plaats is.

Goedkeurende verklaring

De jaarrekening van 2022 geeft een getrouw beeld van het vermogen en het resultaat over 2022. Uit de jaarrekening blijkt dat de beschikbare middelen, onder voorbehoud van de geringe overhead, voor het realiseren van de doelen zijn ingezet. De accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.

Positieve resultaat

Het positieve resultaat van 2022 is € 60.529. Aan het dagelijks bestuur wordt voorgesteld om dit bedrag wederom toe te voegen aan de Overige Reserve. Bij toekomstige jaarplannen kan afgewogen worden om een deel van de reserve in te zetten voor activiteiten.

Convenant 2021-2024

Dit boekjaar is gewerkt volgens het convenant. De bijdrage van € 3 per inwoner, waarvan € 1,56 voor RNOB en € 1,44 voor AgriFood Capital, is onveranderd gebleven. Er wordt ook niet geïndexeerd. Door de toegenomen inflatie is het uitblijven van indexatie wel iets dat RNOB gaat merken. Zo zullen de salarissen door de nieuwe CAO in 2023 fors hoger zijn en ook andere kosten zullen toenemen. Dat is wel iets dat meegenomen moet worden bij de besprekingen over een nieuw convenant na 2024. Deze besprekingen zullen in 2023 beginnen.

Coronacrisis

Alleen in het begin van 2022 is nog hinder ondervonden van de coronacrisis. Gaandeweg het jaar is alles steeds meer teruggegaan naar de dagelijkse gang van zaken zoals voor de pandemie. Toch zijn digitaal vergaderen en gedeeltelijk op afstand werken gebleven.

Door RNOB zijn geen bijdragen ontvangen voor schade door de coronacrisis en deze zijn ook niet aangevraagd.

Regio Deal

De uitvoering van de Regio Deal is in 2022 voortgezet door de inzet van een programmamanager en een -secretaris. De dekking van de kosten is vastgelegd in een meerjarenbegroting. De bijdrage van RNOB is € 25.000 per jaar. RNOB blijft penvoerder van de Regio Deal. De uitgaven en de dekking tot en met 2025 zijn opgenomen in de meerjarige begroting Regio Deal, die in het DB+ is vastgesteld. De voorziening, die in 2019 is gevormd, blijft beschikbaar om de resultaten over de komende jaren, te kunnen opvangen.

Efficiënte organisatie

We blijven inzetten op een efficiënte organisatie, zodat de uitvoeringskosten in een gewenste verhouding blijven tot de programmakosten. Dat is ook dit jaar met een percentage van 16,04% gelukt, specifiek voor RNOB is dit zelfs 10,66%. De overheadkosten zijn in bijlage I van de jaarrekening (bijlage 2) gespecificeerd. Ze zijn met ca. € 37.000 toegenomen. Dit komt doordat de vorig jaar aangestelde programmasecretaris/proces-ondersteuner nu het gehele jaar heeft gewerkt. Verder zijn er ten opzichte van 2021 meer fysieke Regiodagen georganiseerd.

Afwijkingen

Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren zijn:

- De bijdragen van partners komen iets hoger uit (€ 2.107.179 tegen € 2.073.194 voorgaand jaar). Door algemeen toenemende inwoneraantallen is

sprake van een licht toegenomen inwoneraantal in onze regio. Over 2022 zijn geen specifieke bijdragen toegezegd of ontvangen van partners.

- De gerealiseerde baten uit bijvoorbeeld subsidies van de provincie Noord-Brabant of specifieke doeluitkeringen (€ 922.431) zijn € 352.000 hoger. Dat komt hoofdzakelijk door de bijdrage vanuit het SmartwayZ programma van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, dat via de provincie wordt uitgevoerd. De dekking van de klimaatprojecten houdt voor € 76.677 direct verband met de gerealiseerde kosten voor de klimaat- en waterprojecten. Met deze projecten zijn geen regionale middelen gemoeid.
- Nieuw is het programma rotatieteelt, waarvoor in 2022 een nieuwe toezegging van de provincie is ontvangen. Deze subsidie vloeit voort uit het Interbestuurlijk Programma (IBP).
- Voor de subsidieregeling Kringlooplandbouw en projecten op het gebied van gebiedssamenwerking en proeftuinen wordt cofinanciering van € 357.000 verkregen uit toezeggingen door derden, waaronder het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de provincie en AgriFood Capital.
- In de specifieke reserve heeft net als vorig jaar geen mutatie plaats gevonden, behoudens het toevoegen van het resultaat.
- De in de 'Staat van baten en lasten' verantwoorde baten worden beïnvloed door de gemaakte kosten inclusief de aangegane verplichtingen in het boekjaar en de doorgeschoven budgetten uit dit boekjaar naar 2023. Eind 2022 stond € 236.000 open aan verplichtingen aan derden en is € 175.000 van de inkomsten gereserveerd voor toezeggingen

kringlooplandbouwsubsidies. Hiervoor zijn nog geen kosten gerealiseerd in 2022, die worden in 2023 verwacht. De baten worden hiervoor gecorrigeerd. Daartegenover hebben we een vrijval gezien op de verplichtingen die we vorig jaar reserveerden van ca. € 48.000. Dit vormt samen een correctie op de inkomsten onder de post mutatie middelen regioagenda van € 363.000.

- Voor het komende jaar van het convenant heeft RNOB in totaal € 265.500 gereserveerd voor de uitvoering van de programma's in het kader van de uitvoeringsagenda. Dat bedrag bestaat uit regio-

middelen die in eerdere jaren op de begroting stonden, maar waarvoor in het komende jaar verplichtingen zullen worden aangegaan. In de jaarrekening 2021 presenteerden wij onder de meerjarige regioagenda ook de middelen van derden voor de klimaat(adaptieve) projecten.

In de toelichting op de balans zijn per programma steeds de beschikbare middelen (nog te realiseren) en de al aangegane verplichtingen opgenomen. In de nadere toelichting op de balansposten zullen deze de revue nog passeren.

Balans per 31-12-2022

Balans van activa en passiva voor resultaatbestemming:

ACTIVA	31-12-2022	31-12-2021
Vlottende activa		
A Te vorderen bedragen inzake subsidies	895.492	493.348
B Overlopende activa	172.596	200.661
Debiteuren	158.000	66.167
	<u>1.226.088</u>	<u>760.176</u>
Vordering op penvoerder		
C Omzetbelasting onder btw Compensatie Fonds doorschuifregeling	432.914	467.074
D Rekening courant	2.291.926	2.278.407
	<u>2.724.840</u>	<u>2.745.481</u>
TOTAAL ACTIVA	<u>3.950.928</u>	<u>3.505.657</u>

Toelichting:

- Dit betreft de vordering op provincies en Watersamenwerkingen, die participeren in de projecten voor de klimaatadaptatie. Deze bijdragen zijn voor drie jaar ineens toegezegd, maar worden in drie jaren in rekening gebracht, of in een bepaald ritme bevoorschot. Daarnaast zijn toezeggingen ontvangen van o.a. het Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het Ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (via de provincie), de provincie zelf en AgriFood Capital BV voor bijdragen in de subsidies en bijdragen voor kringlooplandbouw. Dit bedrag representeert het verschil tussen het toegezegde bedrag en de daarop ontvangen bedragen.
- Dit betreft een vordering op AgriFood Capital BV inzake de doorbelaste overhead. Deze vordering is inmiddels voldaan. Daarnaast is een bedrag opgenomen van een door RNOB ongerechtvaardigd betaald bedrag. De betreffende factuur was ook al door de gemeente Meierijstad betaald. Het gehele bedrag is inmiddels ontvangen.
- Dit betreft de btw die op grond van het doorschuifprincipe doorgelegd is aan de deelnemende gemeenten, die zij op hun beurt weer compenseren bij het btw Compensatiefonds. RNOB factureert deze bedragen weer aan de gemeenten. Daarom is deze post als vordering opgenomen. De omvang varieert afhankelijk van de feitelijk betaalde btw en het aandeel van de gemeenten in de totale bijdrage ten opzichte van de waterschappen.
- Dit betreft het saldo op 31-12-2022 op de sub-rekening van de BNG-rekening die door de gemeente 's-Hertogenbosch als penvoerder ten behoeve van RNOB wordt gehouden. Het saldo is hoger, doordat de subsidies vooruit ontvangen worden.

PASSIVA	31-12-2022	31-12-2021
Eigen vermogen (Beschikbaar voor doelstellingen)		
A Overige reserve	309.659	185.688
B Reserve Noordoost Brabant Werkt	0	-12.013
C Onbestemd resultaat	60.530	123.971
	<u>370.189</u>	<u>297.646</u>
D Voorziening Regio Deal	45.891	28.456
Kortlopende schulden		
E Crediteuren	48.142	279.246
F Verplichtingen uit hoofde van subsidieprogramma's	2.607.138	2.429.608
G Overige kortlopende schulden	879.566	470.701
	<u>3.534.846</u>	<u>3.179.555</u>
TOTAAL PASSIVA	<u>3.950.928</u>	<u>3.505.657</u>

Toelichting:

- A.** Dit betreft het vermogen van RNOB. De overige reserves zijn vrij te besteden. Wij presenteren het vermogen voordat het resultaat van RNOB zelf is verwerkt. Voor de besteding van de reserve ontvangt het dagelijks bestuur van RNOB separaat voorstellen. Na goedkeuring zullen deze worden verwerkt.
- B.** Vanaf het boekjaar 2023 zal RNOB enkel nog de € 1 bijdragen voor het arbeidsmarktprogramma Noordoost Brabant Werkt innen en in zijn geheel doorstorten naar de gemeente 's-Hertogenbosch als penvoerder voor de arbeidsmarktregio. In 2022 is gestuurd op een resultaat precies zo groot als de reserve bedroeg. Per 31 december bedraagt de reserve dan ook nihil.

- C.** Het resultaat over 2022 staat ter beschikking aan RNOB. Aan het algemeen bestuur van RNOB worden voorstellen gedaan voor de besteding van deze middelen. Na goedkeuring van deze plannen zal het resultaat conform worden verwerkt naar de Overige Reserves en/of Bestemmingsreserves.
- D.** De voorziening wordt gebruikt om de jaarlijks wisselende resultaten voor het programmamanagement te nivelleren. De bijdragen staan jaarlijks vast. De kosten variëren. Over 2022 was er geld over en dat is toegevoegd aan de voorziening.
- E.** Dit betreft de kosten waarvoor in 2022 een factuur is ontvangen, maar die op 31-12-2022 nog niet is betaald. Deze post is lager dan voorgaand jaar, omdat de factuur

voor de slottermijn voor AgriFood Capital BV na balansdatum is ontvangen en daarom niet als crediteur is verantwoord.

- F.** Dit betreffen de totale verplichtingen en nog te realiseren activiteiten uit hoofde van de subsidieregeling Economie & Innovatie, de Kringlooplandbouwsubsidies, de gebieds-samenwerking in het kader van het IBP-I en II, het programma SmartwayZ en de Regionale Agenda. Een verplichting bestaat uit een toezegging van een bijdrage, waaraan veelal (subsidie)voorwaarden en verplichtingen zijn verbonden. Het bedrag is het saldo van het totaal aan toezeggingen minus de reeds betaalde bedragen. De nog te realiseren activiteiten betreffen de aan RNOB toegezegde bedragen, waarvoor nog geen verplichtingen aan derden zijn aangegaan. Deze activiteiten worden in de komende jaren ter hand genomen. Concreet betreft dit een deel van de toegekende middelen uit de begroting 2022 en subsidietoezeggingen vanuit de provincie Noord-Brabant, het Rijk en de Watersamenwerkingsprojecten. Worden er geen activiteiten ontplooid, dan zal in de meeste gevallen dit bedrag moeten worden terugbetaald aan de subsidiënten.
- G.** Dit betreft de posten nog te ontvangen facturen en de te betalen accountantskosten. Deze post is hoger doordat de slottermijn van AgriFood Capital BV na balansdatum is ontvangen en daarom niet onder de crediteuren, maar onder deze post is gerubriceerd. Daarnaast draagt RNOB nu naast IBP-I ook de werkzaamheden voor IBP-II. Een aantal partners heeft geen personele inzet kunnen leveren en betalen hiervoor een capaciteitsvergoeding. Een deel hiervan moet nog worden aangewend voor de specifieke inhuur van capaciteit.

Resultatenrekening

De staat van baten en lasten over 2022:

RESULTATENREKENING		Realisatie 2022	Realisatie 2021
Baten			
A	Bijdragen regiopartners	2.382.948	2.630.717
B	Bijdragen provincie Noord-Brabant	111.116	151.545
C	Overige bijdragen	845.755	519.119
D	Overige opbrengsten	29.200	
		<u>3.369.019</u>	<u>3.301.381</u>

Toelichting:

A. De bijdragen van de regiopartners bedragen voor de gemeenten € 3 + € 1 per inwoner en de Waterschappen dragen 6,5% bij over de € 3 bijdragen van de gemeenten. In totaal bedroeg deze bijdrage over 2022: € 2.107.179. Het aandeel Noordoost Brabant Werkt bedroeg € 614.519. Totaal € 2.721.698. De afwijking met de verantwoorde bijdrage ontstaat doordat de bijdragen in de subsidieprogramma's en meerjarige regionale agenda als baten worden gepresenteerd naar gelang uitgaven zijn gedaan voor die programma's. De gedachte hierachter is dat de betalingen aan de uitvoerders van de programma's gelijk lopen aan de realisatie van de projecten. De bijdragen/baten moeten matchen

met de uitgaven, zodat een valide vermogen en resultaat worden gepresenteerd. Deze werkwijze is conform de grondslagen in de jaarrekening en zijn niet gewijzigd.

- B.** De bijdragen van de provincie Noord-Brabant bestaan uit de dekking vanuit subsidies voor Economie & Innovatie (€ 34.439) en de klimaatprojecten binnen de portefeuille Duurzame Leefomgeving (€ 76.677). De bijdragen worden gepresenteerd naar gelang uitgaven zijn gerealiseerd in de programma's.
- C.** Dit betreffen de gerealiseerde cofinancieringen op de projecten Kringlooplandbouw, de gebiedssamenwerking in het kader van het Interbestuurlijk Programma Zuidoostelijke zandgronden en rotatiecultuur en het

programma SmartwayZ. De baten worden gerealiseerd in de verhouding tot de gerealiseerde activiteiten in de vorm van verleende subsidies, of directe uitgaven voor de uitvoering van het programma. De cofinanciering voor beide programma's wordt wel verkregen via de provincie, maar zijn feitelijk bijdragen vanuit het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, die via de provincies worden toegekend aan de regionale partners.

- D.** Dit betreffen een tweetal bijdragen die voorgaand jaar niet waren voorzien, maar in 2022 wel zijn ontvangen.

RESULTATENREKENING		Realisatie 2022	Realisatie 2021
Lasten			
A	Organisatiekosten	361.608	315.168
B	Programmakosten	370.182	789.814
C	Economie & Innovatie	71.957	120.320
D	Kringlooplandbouw	388.792	200.320
E	IBP-I Zuidoostelijke Zandgronden	124.691	142.603
F	IBP-II Rotatieteelt	54.741	0
G	SmartwayZ	322.039	0
H	AgriFood Capital	999.000	999.000
I	Noordoost Brabant Werkt	602.506	594.452
		<u>3.295.516</u>	<u>3.161.677</u>
OPERATIONEEL RESULTAAT		73.503	139.704
	Financiële baten en lasten	-/-958	-/-5.990
J	RESULTAAT VOOR BESTEMMING	72.545	133.714
RESULTAAT BESTEMMING NOORDOOST BRABANT WERKT			
	Onttrekken aan de bestemmingsreserve Noordoost Brabant Werkt	-	-
	Toevoegen aan de bestemmingsreserve Noordoost Brabant Werkt	-/-12.013	-/-9.743
K	RESULTAAT RNOB VOOR BESTEMMING	60.532	123.971
<i>Alle kosten zijn netto: na doorbelasting en na aftrek btw-compensatie.</i>			

Toelichting:

- A.** RNOB heeft de regie over de opzet van de organisatie en belast de kosten door aan Noordoost Brabant Werkt en AgriFood Capital BV op basis van vooraf afgesproken verdeelsleutels. Deze sleutels zijn gebaseerd op het gebruik van elke partij. Een deel van de kosten wordt gedekt door bijdragen van het Ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit via de toezegging van de provincie voor het IBP-ZoZ, een bijdrage vanuit het Regio Deal project 'AgroProeftuin de Peel' en vanuit het programma SmartwayZ. Gezamenlijk bedroegen de subsidiebeheerskosten in 2022 € 57.226. De organisatiekosten bestaan hoofdzakelijk uit de inzet van de regiomanager (36 uur per week) en programmasecretaris (24 uur per week), de inhuur van medewerkers van het secretariaat (48 uur per week) en een medewerker communicatie (18 uur per week), huurkosten en kantoorkosten. De toename ten opzichte van 2021 heeft diverse oorzaken, maar de belangrijkste is dat de programmasecretaris, die in juni 2021 is toegevoegd aan het team, in 2022 het gehele jaar meeloopt in de kosten.
- B.** De programmakosten van RNOB betreffen de uitgaven voor activiteiten in projecten die de doelen van de Regionale agenda verwezenlijken. De kosten bestaan uit uitgaven voor de prioritaire thema's uit de diverse portefeuillehouders-overleggen (poho's). Deze bestaan uit eenmalige uitgaven voor bijvoorbeeld het laten uitvoeren van onderzoeken, verkenningen, of de inkoop van specifieke kennis die nodig is voor de uitvoering van de geplande activiteiten. Maar ook de bijdragen aan projecten, zoals de projecten voor internationale werknemers en het

voedseducatiecentrum als onderdeel van de Regio Deal. De kosten zijn op nagenoeg alle poho's lager dan in 2021. De uitgaven voor Transitie landbouw vallen lager uit doordat in 2021 eenmalig de kosten vanuit 2020 voor IBP-I door AgriFood Capital BV zijn opgenomen. Dat effect valt nu weg. De regisseur Klimaat, natuur en energie is tijdelijk afwezig geweest en later heeft ook nog vervanging plaatsgevonden. Hierdoor is minder voortgang geboekt en zijn er ook minder kosten gemaakt. Het poho Ruimte, Mobiliteit en Wonen heeft veel voorbereid in 2022, maar dat leidt pas in 2023 tot concrete uitgaven en daardoor vallen deze in 2022 lager uit dan in 2021.

Voor 'Voeding en Gezondheid' is voor 2021 de bijdrage van RNOB aan het Regio Deal project opgenomen en die komt in 2022 niet terug. Tot slot waren er in 2021 een aantal incidentele kostenposten van een casuonderzoek naar de regionale samenwerking en de economische positionering. Daar staat in 2022 alleen het opzetten van de monitor 'de Staat van de Regio' tegenover. Al met al ook een verlagend effect.

- C.** Dit programma is in 2017 van start gegaan en in 2020 beëindigd. De kosten bestaan uit uitbetaalde subsidiebedragen op de aflopende subsidieprojecten en de aan de uitvoering toegerekende kosten over 2022. De afloop van dit programma is de reden dat de uitgaven lager zijn. Een specificatie van de openstaande projecten is in de jaarrekening (bijlage 2) in bijlage II opgenomen.
- D.** Dit programma is in 2021 opgestart en heeft zijn vervolg in 2022 en 2023. De kosten representeren de aan de projectbegunstigden in 2022 uitbetaalde bedragen en een toegerekend deel van de uitvoeringskosten van deze regeling. In bijlage IV van de jaarrekening (bijlage 2) is een specificatie opgenomen van de lopende subsidies en

cumulatief uitbetaalde bedragen.

- E.** Dit programma is in 2021 opgestart. In 2022 zijn enkele nieuwe toezeggingen gedaan en zijn een tweetal toezeggingen uit 2021 verlaagd of ingetrokken. De kosten representeren de aan de projectbegunstigden in 2022 uitbetaalde bedragen en een toegerekend deel van de uitvoeringskosten van deze regeling. Daarnaast zijn uitgaven gedaan aan AgriFood Capital BV dat een deel van de uitvoering en coördinatie van dit programma op zich heeft genomen. In de jaarrekening (bijlage 2) is in bijlage V een overzicht opgenomen van de lopende verplichtingen en toezeggingen aan projecten.
- F.** Dit programma is in 2022 opgestart en de uitgaven betreffen de kosten in 2022 voor dit programma, dat hoofdzakelijk wordt uitgevoerd door de Limburgse Land- en Tuinbouwbond, Innovatiehuis de Peel en AgriFood Capital BV. In bijlage VI is een overzicht opgenomen van de aan deze partijen toegezegde bedragen en wat daar op is betaald.
- G.** RNOB heeft in 2022 de uitvoering van dit programma op zich genomen. De kosten representeren de uitbetaalde voorschotten op subsidies van tien deelprojecten en een toegerekend deel van de uitvoeringskosten van subsidiebeheer. In bijlage VII van de jaarrekening (bijlage 2) is een overzicht opgenomen van de lopende projecten met de individuele toezegging en de uitbetaalde voorschotten.
- H.** De bijdrage aan AgriFood Capital BV bedraagt conform de nieuwe opdrachtovereenkomst voor 2021-2024: € 999.000 per jaar. AgriFood Capital BV voert hiervoor projecten uit voor RNOB en probeert daarbij externe financiering aan te trekken. Elk jaar wordt het jaarplan en de begroting door het bestuur van de Stichting AgriFood Capital als enig aandeelhouder goedgekeurd. Uitgaven worden gedaan

binnen de kaders van dat jaarplan en begroting. Hierop wordt toegezien door een Raad van Commissarissen.

Bij de jaarrekening 2022 is door ABAB accountants een samenstelverklaring afgegeven en de jaarrekening wordt door de aandeelhouders in mei 2022 goedgekeurd.

- I.** De kosten bestaan uit ambtelijke inzet vanuit de gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch voor programmamanagement en secretariaat en een bijdrage voor de kosten van Weener XL voor het regionale Werkgeversservicepunt zoals projectleiding, communicatie, ondersteuning website, lidmaatschap Locus, werkgeversbijeenkomsten, monitoring en advies. Dit is conform het raadsbesluit van de gemeente 's-Hertogenbosch als penvoerder van de arbeidsmarktregio Noordoost Brabant d.d. 10 mei 2016.
- J.** Over het jaar 2022 hebben de activiteiten van RNOB geresulteerd in een overschot van € 72.545. Dit bedrag wordt niet op voorhand toegevoegd aan de Overige Reserves. Over de besteding of reservering zal de regiomanager aan het dagelijks bestuur van RNOB voorstellen doen. Noordoost Brabant Werkt heeft een positief resultaat van € 12.013 behaald, dat in de jaarrekening al in de reserve Noordoost Brabant Werkt is verwerkt. Per saldo een resultaat van € 60.532 voor alleen RNOB.
- K.** Na aftrek van het resultaat van Noordoost Brabant Werkt, blijft het resultaat van RNOB over. Een deel hiervan is al ingezet in de begroting 2024. Het dagelijks bestuur van RNOB krijgt uitgewerkte voorstellen ter besluitvorming voorgelegd. Na besluitvorming worden deze in de jaarrekening 2023 verwerkt.

Bijlage 2

Jaarrekening 2022 met controleverklaring

De jaarrekening 2022 met goedkeurende verklaring van de accountant is via een separaat document bijgevoegd. [Klik hier](#) om te openen.

